

ISSN 1857-4424

Nr. 11 (101) • Casa de Creație a Republicii Moldova • noiembrie 2019

Realități Culturale

Olga CIOLACU

Sumar

GHEORGHE PREPELIȚĂ

Lansare de carte „Fereastra sufletului” de Ion Domenco1

ANDA VAHNOVAN

Gândirea pozitivă3

LIUSEA URSACHI

Campania *Stop Fals* și la Cetățeni4

ANGELA OLARESCU

Conferința internațională științifică
BULGARII BASARABENI ÎN BRAZILIA5

COLECTIVUL BIBLIOTECII COPII DROCHIA

„Străbunii noștri ne lăsă trecutul sfânt și o frumoasă țară” 7

VETA GHIMPU MUNTEANU

Olga Ciolacu.....8

ANATOL EREMIA

Destinul cuvintelor - 2916

EFIMIA ZAHARIA

Toamna de aur la bibliotecă18

TATIANA BUTNARU

Tipologia vieții păstorești în culegerile de folclor
ale lui Efim Junghietu.....19

Adaptare și dramatizare de LEONID CEBOTARI

Micul Prinț de Antoine de Saint-Exupéry22

Ion MORARU,
artist plastic

Iarna în Central Park

Iarna copilăriei

COLEGIUL DE REDACȚIE

Pavel Popa, redactor-șef

dr. **Varvara Buzilă**,
Muzeul Național de Etnografie
și Istorie Naturală

dr. hab. **Victor Ghilaș**

dr. **Mariana Cocieru**

Veta Ghimpu-Munteanu,
Teleradio-Moldova

Veronica Caraulan,
Direcția Cultură mun. Bălți

Gheorghe Nicolaescu,
Cabinetul metodic al Ministerului
Educației, Culturii și Cercetării

SOCIETATEA CULTURALĂ

Casa de Creație a Republicii Moldova

Proiectul „Realități Culturale”

Tel./fax redacție: (022) 20-25-55
Telefoane: (022)20-25-53, 069392909 (Ion Șarban)
Mob.: 069 39 24 98 (Pavel Popa, redactor-șef)

E-mail: casadecreatie@gmail.com
Adresa: mun. Chișinău, str. București, 68, oficiile 338, 324
Paginare și machetare: „Fox Trading” SRL

ISSN 1857-4424

Ion Domenico, cu soția, fiica, rude apropiate

GHEORGHE PREPELIȚĂ, ZIARIST
IMAGINI: **ALEXANDRU MURZACOV**

LANSARE DE CARTE

„Fereastra sufletului” de Ion Domenico

La mijlocul săptămânii trecute, în sala „Grigore Vieru” a Universității de Stat „Bogdan Petriceicu Hasdeu” din Cahul, a avut loc lansarea monografiei „Fereastra Sufletului” de Ion Domenico, cunoscut publicist, autor al mai multor cărți de eseuri, secvențe publicistice, poezii și proză scurtă, ce poartă titluri de o semnificație aparte-Luminile dorului, Alfabetul demnității, Drumul spre casă, Eroi au fost, eroi mai sunt... ș.a. Prin cartea „Fereastra Sufletului” autorul le propune cititorilor să se întoarcă în frumoasa și nevinovata copilărie, adolescență și tinerețe. În ea Ion Domenico descrie succint istoria satului natal, Șamalia, raionul Cantemir, evidențiind și aspecte ale vieții rurale din perioada interbelică, cât și postbelică, tradiții, datini și obiceiuri, amintiri din irepetabili ani de studenție-la Cahul și Chișinău. În monografie sunt combinate evenimente istorice cu istorii de viață, iar poeziile din carte, de același

autor, completează tabloul pe care îl formăm privind prin fereastra sufletului, or, vine vorba, Cel mai frumos din toate câte sunt frumoase e sufletul frumos (Mihai Eminescu).

Cartea este împărțită în patru capitole, primul fiind intitulat „Dulci aduceri aminte din copilărie” alcătuit din poezii și diverse istorii-povestiri scurte, prin intermediul cărora autorul transmite cititorilor o nostalgie a timpului ce a trecut prea repede, dar și destăinuirile proprii despre mereu neachitată datorie față de părinți (care ne așteaptă mereu cu dor), înaintași, de a lăsa în urmă fapte bune, demne de a fi continuate de copii și nepoți. Celelalte trei capitole sunt la fel de interesante, captivante, confirmând încă o dată aprecierea dată autorului de către profesorul Ioan Nimerciag din Moinești, Bacău: Ion Domenico e un publicist și patriot desăvârșit, cu verticalitate și demnitate, mereu în slujba țării, a poporului, iar prin ceea ce face contribuie la instruirea

și educarea cititorului, a tinerei generații. Apropo, iată ce mesaj a transmis, în ajun, profesorul din Moinești: Dragul meu, Ion Domenico! Îmi pare nespuse de rău că nu pot fi alături de dv. la lansarea acestei minunate cărți. Vă rog să transmiteți celor prezenți la această lansare un salut călduros din partea mea, însoțit de cele mai sincere urări de bine și sănătate! Aș fi foarte bucuros dacă puteți aminti că am publicat în data de 21 iunie anul curent în „Cuvântul Liber” o scurtă apreciere a acestei capodopere a copilăriei, copilărie dragă și scumpă fiecăruia dintre noi. Poate ar vrea d-l prof. Axenti (știu că este prezent la lansare, și-l salut cu tot respectul), să facă o scurtă paralelă între „Fereastra sufletului”, autor dv, și „Amintiri din copilărie” ale lui Ion Creangă.

Felicitări dragul meu prieten, pentru această lansare și în general pentru tot ceea ce faceți, sărutări de mână doamnei dv., iar pe toți cei prezenți vă rog să-i îmbrățișați cu

drag din partea mea! Cu mult drag, Prof. Ioan Nimerciag, Moinești, județul Bacău. Vă rog să-mi păstrați și mie o carte! Poate îmi trimiteți și mie câteva imagini de la lansare. Vă îmbrățișez cu drag!

dacă vreți, un act de curaj, verticalitate, deschidere spre cititor. Apoi moderatorul – și cel care a organizat această manifestare – conf. univ. dr. Ion Ghelețchi împreună cu Cristina Coadă – fiica autorului, au introdus

scurte, prin care trece, ca un fir roșu, ideea perpetuării veșniciei “ce s-a născut la sat”, a dragostei de țarina străbună, a demnității de neam, pentru educarea tinerei generații. Prin noua sa carte, publicistul Ion Domenico urcă pe treapta beletristicii, a spus recenzentul, îndemnând studenții să citească (nu doar să răsfoiască!) această veritabilă și originală “Fe-reastră a Sufletului”.

Alături de Ion Domenico la lansare au fost prezenți și membrii familiei sale-soția Maria, pedagog prin vocație, fiica Cristina, nepoții Maria și Rudic Domenico, lector universitar, Universitatea „D. Cantemir” din Chișinău, Ion Dimcea, vicepreședinte al raionului Cantemir. La fel au fost alături, adresându-i calde felicitări cu valoroasa lucrare, noi realizări Sergiu Ciobanu, Olga Olteanu, Varvara Stogu, Lenuța Gancea, colegi de la Școala Pedagogică din Cahul, Gheorghe Prepelită, coleg de facultate. Au venit cu sincere mesaje de felicitare și alți colegi, prieteni ai autorului- Vasile Coteș, Natalia Lungu, Raisa Culicovschi, Petru Mititelu, cameramanul Gheorghe Domenico, fotografii Alexandru Murzacov, colegii de breaslă de la Moldova 1-Ecaterina Terzi și Anatoli Ungureanu, de la Uniunea Ziariștilor Profesioniști din România, Viorel Burlacu, bibliotecarele-“semănătoare de lumină”-Ana Caraman, Vera Curjos, șefa secției cultură din Cahul, Svetlana Bulat, bibliotecara din Țiganca, Cantemir, Angela Stepanov cu fiica Patricia ș.a.

Prin motto: „Tot copacul de la rădăcină viață apucă și tot de la ea se usucă”, autorul ne reamintește că totul este trecător la fel și viața omului, de aceea, orice clipă, fiecare moment din viață trebuie prețuit și trăit din plin. Ion Domenico este cel care readuce la prezent viață trecutului îndepărtat, înălțătoarele sentimente manifestate pentru cei dragi și apropiați-părinți, frați și surori, rude (cartea e dedicată regretaților săi părinți-Lucheria și Toader Domenico-n.n.), sătenii dragi, cu momentele haioase, înțelepciunea legendară a omului de la sat, pătăranii prietenilor din copilărie, dar și cel care bate la fereastra sufletului nostru, amintindu-ne că nu avem dreptul să dăm uitării satul natal, vatra strămoșească.

Lansarea s-a bucurat de un mare succes, sala fiind arhiplină cu oameni care și-au dorit să participe la acest eveniment, deschis oficial de dr. hab., Sergiu Cornea, pro-rectorul universității pe activitatea științifică. Dumnealui avea să sublinieze sinceritatea autorului, care, pare-se, își “dezgolește sufletul”, acest gest fiind,

auditoriul în contextul prezentării cărții, urmând Consulul României la Cahul, Mihai Stănică, cel care avea să scoată în vileag măiestria publicistului Ion Domenico, care a reușit să editeze o adevărată capodoperă a mediului rustic, a acestui spațiu minoritic cu adâncă rădăcini românești. Victor Axenti, dr. conf. univ., lectorul cărții, care a realizat recenzia lucrării, a menționat importanța povestirilor

Gândirea pozitivă

ANDA VAHNOVAN
BLOGGER, JURNALIST,
DOCTOR ÎN SOCIOLOGIE

Eh, că vrem sau nu vrem, anii își iau ce e a lor. Și d'inecegeaba visezi că ești încă sprintenă și cu rochie cu buline – că la trezire, în încercarea de a sări din pat, te străpunge o durere de genunchi, care îți amintește că reumatismul își face deja prezentarea în PowerPoint. Apoi, știi că ar trebui să te întorci mai întâi pe o parte și pe urmă, ajutată de mâna și cot, să te ridici în șezut ca să nu soliciți coloana – ce mai, kamasutra subpatruzecistă! Și imediat în minte îți re apare titlul poveștii ruse "Koniok Gorbunoc", a cărei traducere în engleza am întâlnit-o, la un moment dat, și cu care m-am identificat pe loc – "Horse of osteochondrose". Dacă aș putea – mi-aș schimba și ID-ul cu acest nume. Apoi, ca să nu amețești brusc, faci niște mișcări cu capul – trosc, trosc – și poți să te ridici ca un om aproape funcțional. Da! Important este să nu uiți să scoți dopurile de urechi, dacă nu ți-au căzut noaptea printre perne. Descoperi apoi, la primii pași, că și picioarele îs un pic umflate și atunci începi să cauți o soluție. De fapt unica – gândirea pozitivă.

Treacă-meargă, nu-i așa de grav, îți spui în drum spre baie până dai nas în nas cu oglinda. "Nu!!! Asta nu-s eu cea din amintirile mele!" "Asta e cineva cu cearcăne adânci și punge sub ochi, cu un dop uitat în urechea stângă și ditamai cută pe diagonală feței". "Pleacă, dragă, du-te, nu vreau să te cunosc...". "Eu eram cea din vis, veselă și de 20 de ani!" Încerc să mă trezesc dându-mi niște palme reci peste față. Apoi por-

nesc lupta cu cuta. Masez frenetic cu cremă diagonală păcătoasă. Cremă scumpă, cu coenzima Q și collagen. Încep să semăn cu bătrânele care cred în reclame și cumpără leacuri miraculoase. Bleah... Așadar, sper că în doar două minute va trece – vorba spotului. Hai, no, că trebuie să privesc optimist lucrurile – am două mâini, două picioare încă funcționale, parcă nu uit încă multe, doar ce îmi trebuie mie – nu-i chiar așa de rău. Iar machiajul salvează orice disperare, cât de ridată n-ar fi ea și prost dispusă.

Anticearcă – este! BB-ul – despre care am aflat de la fiică-mea – este! Un strop de rimel și oleac' de ruj – parcă am mai resuscitat imaginea. A, da, și spray-ul de gură. Deja e parte componentă a trusei de glamour, în set cu ața dentară.

Prima cafea deschide poarta zăvorâtă a soarelui din sufletul meu. "Măcar încă nu am împlinit 40, ca celelalte prietene ale mele", mă încurajez, chiar și dacă sună răutăcios din partea mea.

Ok, mobilizarea! Repejor-repejor fac trei sandvichi-uri la copilași-păpănași. Repejor-repejor pun în trei pungulițe, apoi în trei casolette, trei ghiozdănele și trei sticle cu apă. Apoi începe veselie – „Trezirea!!!!” – de 133 de ori și urmează, neapărat, amenințările. "Cine nu e gata – rămâne acasă, eu nu aștept pe nimeni!". Foarte proastă glumă. Neinspirată. Oricum nimeni nu vrea la școală. "Hai, măi, că e așa de fain la școală, vă întâlniți cu colegi, va prostiți în pauze. Eu de

asta mă și duceam de fapt, să știți. Trebuie să gândiți și voi mai pozitiv un pic!", încerc din răspuțeri să fiu mamă modernă și haioasă. La 7.15 nu prea am cu cine. Nici măcar eu nu cred în ce debitez. Cumva ieșim din casă, după ce ne întoarcem de câteva ori înapoi de pe scări. Nu, nu, telefoanele și le-au luat cu toții. Cărți și caiete au mai uitat pe masă, darnu sunt așa de importante ca telefonul și căștile!

Ziua parcă prinde culoare și vitează în balerinii cu talpă ortopedică, care au costat un pumn de bani. Pe nas – ochelarii de soare cu protecție UV – așa se recomandă de la o vârstă anume.

Ne așezăm în mașină. Pornim radioul. Cântă Carla's – perfect. Încep să cânt și eu spre disperarea urechilor prezente. Copiii își pun căștile și zâmbesc unii altora. Ei, nică gust muzical nu are generația tânără îmbuibată de Despachito.

Și pe când viața începe să se împace cu dimineața – hop și reclamele. "Ai retenție de apă?", "Ești constipată?", "Aroma de prune te va surprinde plăcut. Acum ești ca un fulg!". "-Ana, de ce nu vii cu noi în oraș? -Sunt balonată!". Și atunci te apucă dracii. Și începi un monolog cu Ana. "Dragă, hai că n-om mai ieși nici în oraș de acum încolo. Vom sta închise în acasă balonate, constipate, cu libidoul scăzut și mai ales cu incontinență urinară. Lipind placa dentară cu Korega, aranjând Kosmodiscul frumos pe spate și clătind gura de trei ori pe

zi cu Lacalut – apă de gură. Serios. A, da, și mestecând pastile cu iz de prune???” Uf... reclamele la simpla mătreasă și sângerări gingivale deja mi-au părut mici plăceri, zău...

Mă războiesc frumos în mintea mea cu Ana-balonata și mă simt tânără din nou, că doar sunt pozitivă, nu? Las copiii în fața școlii. Pupicii de adio îmi acoperă fața cu miere

dulce de dragoste pură. Necon condiționată. Măcar știu că ei, scepticii ăștia cu căștile în urechi, mă vor iubi și bătrână și senilă. Și se vor întoarce și ei cu mine din drum, când îmi voi uita ochelarii acasă. Dar până atunci mai este.

Rămân singură cu mine. Momente rare. Un fel de fericire. Asta până mă privesc în oglinda de la mașină

și zâmbetul se evaporă pe loc. Cuta străbate obraznic fața în continuare, fără pic de rușine față de crema mea scumpă și de eforturile mele lăuntrice. Atunci, am zărit cu coada ochiului, gândirea mea pozitivă, trecând în viteză pe bicicletă, tinerică și cu buline pe fustă, fix pe lângă mine...

Ana, hai să bem o cafea cu aromă de prune, ce zici?

URSACHI LIUSEA, S. CETÎRENI, UNGHENI

Campania *Stop Fals* și la Cetîreni

10 noiembrie, o zi frumoasă a ultimei luni de toamnă, cu cer senin și temperaturi văratice. Lume bună, lume interesată, adunată în incinta Bibliotecii publice din s.

din ziare, reviste, radio, televiziune, internet și multe alte surse, lumea e confuză, nu mai știe ce să creadă și ce nu. Cum să facem să nu ne rătăcim prin acest ocean de infor-

mație? Aceasta a fost una din întrebările cheie la care cu multă bunăvoință, clar și calm, pe înțelesul tuturor ne-a răspuns

dnă Natalia Popov pe parcursul activității. Prin exemple și filmulețe ni s-a demonstrat care sunt cei 8 pași care ne pot ajuta să nu ne lăsăm manipulați și să supraviețuim prin hățișurile mass-media. Chiar dacă suntem de la țară și avem multe treburi agricole de îndeplinit și poate nu suntem la curent cu multe informații accesibile celor de la oraș, participanții la seminar au fost foarte activi și interesați de problema informației false și tendențioasă apărute în diferite surse a mass-me-

diu. Au încercat să pună întrebări de genul, de ce nu sunt sancționați cei ce difuzează știri false până la propuneri de îmbună-

tățire a situației actuale din mass-media cum ar fi: ca tinerii jurnaliști, ca și medicii de altfel, să depună un jurământ. A trezit interes deosebit informația despre cum trebuie să fie o știre, la ce întrebări ar trebui să răspundă, trebuie ori nu știrea să conțină părerea jurnalistului?, s-a vorbit despre principiul libertății de exprimare care spune că oricine are dreptul la o părere, însă ca ea să fie valoroasă, trebuie să fie și competentă, adică să vie de la cineva care e priceput la această temă.

Am aflat după ce indică trebuie să ne conducem să nu fim trași pe sfoară, unde și cum putem verifica informația, ce site-uri putem accesa.

Am aflat deci și că presa este o afacere și unii ar face multe lucruri, inclusiv și urâte numai să mai câștige un ban.

Până la urmă, eu cred, că această activitate și-a atins scopul și oamenii prezenți au învățat să fie mai atenți la informațiile auzite, văzute și citite, în prealabil supunându-le mai multor criterii de verificare a veridicității.

Cetîreni, raionul Ungheni pentru a asculta prelegerea interesantă adusă tocmai de la Chișinău de către colaboratoarea Campaniei împotriva informației false și tendențioase a Asociației Presei Independente Natalia Popov.

Deoarece trăim într-o lume a informațiilor,

mație? Aceasta a fost una din întrebările cheie la care cu multă bunăvoință, clar și calm, pe înțelesul tuturor ne-a răspuns

diei. Au încercat să pună întrebări de genul, de ce nu sunt sancționați cei ce difuzează știri false până la propuneri de îmbună-

Conferința internațională științifică BULGARII BASARABENI ÎN BRAZILIA

La 4 septembrie 2019, Biblioteca „Hristo Botev” a găzduit o deosebită conferință științifică *Bulgarii basarabeni în Brazilia*, organizată și desfășurată în parteneriat cu Societatea Științifică a Bulgariștilor din Republica Moldova. La acest forum științific au fost prezenți Exelența Sa Ambasadorul Bulgariei în Republica Moldova, dl Evghenii Stoicev, atașat cultural al Ambasadei Bulgariei în Republica Moldova, dl Gheorghe Iovkov, doctorul habilitat Nicolai Cervenkov, traducătoarea Maia Daskalova (Sofia, Bulgaria), președinți și membri ai organizațiilor culturale și științifice, cititori și prieteni ai bibliotecii noastre. Ne-a onorat cu prezența mass-media TVR, Emisiunea „Unda Bugeacului” (Moldova 1), Emisiunea „Radio Megdan” (Radio Moldova 1), Agenția telegrafică bulgară. Aș vrea să menționez că la această conferință științifică au participat mai mulți utilizatori, demonstrând încă odată că crește interesul publicului cititor față de istoria sa, iar pentru noi acest fapt a devenit un lucru constructiv foarte important. Anume în așa mod noi putem informa pe toți cei interesați mai amplu despre evenimentele istorice din trecutul îndepărtat al Bulgariei și Republicii Moldova, descriind toate circumstanțele cu caracter istoric ce au avut loc, reflectând eroismul legendar al reprezentanților din acea perioadă.

Conferința științifică internațională istorică Bulgarii basarabeni în Brazilia este una deosebită și prin faptul că hotarele noastre geografice s-au extins și au trecut peste ocean. În componența grupului istoricilor bulgariști au intrat și oaspeți din Bulgaria. Datorită muncii neobosite a cercetătorilor istorici, tot mai mult și mai profund cunoaștem rădăcinile noastre istorice, tot mai multe pete albe și necunoscute rămân pe harta letopiseșului popoarelor țărilor noastre.

Moderatorul conferinței științifice dr. habilitat în istorie dl Nicolai Cervenkov a făcut o scurtă introducere menționând despre vizita dumnealui în Brazilia în 2017 și susținerea colegilor de breaslă din Brazilia în traducerea unor volume din limba por-

legal s-a hotărât ca să se cumpere și să se vândă pământul. Atunci foarte rapid s-a dezvoltat procesul de divizare a populației în bogați și săraci. Prin anii 1940, circa 70 % de familii nu s-au ales cu pământ. De condițiile climaterice din Budgac

tugeză în limba bulgară cu conținut istorico-științific unde sunt descrise multe evenimente istorice din viața emigranților bulgari care au emigrat din diferite motive din Bulgaria în Basarabia, apoi din cauza condițiilor grele de viață au emigrat din Basarabia și s-au stabilit cu traiul în Brazilia.

Dr. în istorie Ivan Grec în comunicarea sa „Cauzele emigrării bulgarilor basarabeni în Brazilia în anii 20-30 ai sec. XX” informează publicul cititor despre cauzele emigrării coloniștilor bulgari din Bugeac. Un număr foarte mare de familii de la mic la mare din coloniștii bulgari au emigrat din Basarabia din lipsa pământului agricol. La începutul secolului XX nu ajungea pământ pentru emigranți, deoarece numărul coloniștilor a fost cu mult mai mare decât se preconizase. O altă cauză este legată de reforma lui Stolâpin, când

și geopolitica din acea perioadă a timpului au contribuit de asemenea la emigrarea bulgarilor basarabeni în alte țări pentru a-și construi un viitor mai bun.

Dr. Ivan Grec a accentuat, că în monografiile sale locale descrie istoria satelor bulgare Giulmean, Kuporan (Ucraina) și a satului găgăuz Gaidar (UTA Găgăuzia) unde dezvoltă cauzele emigrării unor familii în America Latină și Brazilia, ca exemplu practic al acestui proces de amploare.

Comunicarea dr. în istorie dl Ivan Duminica „Arhivele române despre emigrarea bulgarilor basarabeni în Brazilia” furnizează date concrete și importante selectate din Arhiva Națională a Republicii Moldova. În documente, cum ar fi informații operative și rapoartele poliției tainice românești, se descrie procesul de emigrare a bulgarilor și găgăuzilor

în Brazilia. Politica țării românești a legalizat favorabil, fără dificultăți, procesul de emigrare a populației străine din Basarabia. Dr. Ivan Duminița menționează concret unele familii care au făcut acest pas radical din viața lor plecând peste ocean din acea perioadă, descrie comportamentul lor destul de dramatic.

Profesorul Nicolai Cervencov în comunicarea „Vizita membrilor Societății Științifice a Bulgariștilor la descendenții bulgarilor basarabeni în Brazilia: primele constatări și concluzii” a vorbit despre vizita unor membri ai Societății Științifice al Bulgariștilor din Republica Moldova în Brazilia în vara anului 2017 în perioada 3-19 iunie, unde au fost primiți cu ospitalitate generoasă de către urmașii bulgarilor basarabeni emigrați în acea țară în anii 20-30 ai sec. XX. Scopul principal al acestei vizite a fost de a acumula un bogat material istoric, neidentificat până în prezent, despre bulgarii basarabeni de pe acele ținuturi, de a lua cunoștință mai amănunțit de viața cotidi-

ană de astăzi a urmașilor lor.

În procesul acestei vizite au avut loc multe întâlniri impresionante și emotive de cunoaștere – cu Asociațiile culturale ale comunității bulgare din Brazilia, cu familiile bulgarilor basarabeni în Muzeul emigranților, căci anume aici sunt păstrate unele obiecte aduse de părinții lor pe când ei erau copii. Vizita în cauză a oferit cercetătorilor posibilitatea de a acumula un bogat material necunoscut cu privire la istoria poporului bulgar basarabean din Brazilia, care va permite să descoperim noi fapte și evenimente, să completăm astfel paginile letopiseșului istoric.

Pe de altă parte, dr. Nicolai Cervencov a accentuat faptul, că datorită unei munci asidue și inteligenței poporului bulgar emigranții destul de reușit și rapid au căpătat un statut social înalt în această țară îndepărtată care la început era străină pentru ei.

În comunicarea sa „Bulgarii basarabeni în Brazilia: organizațiile contemporane, personalități, activi-

tate culturală” traducătoarea Maia Daskalova (Bulgaria) a vorbit despre viața coloniștilor bulgari emigrați în Brazilia cu precizări ale unor evenimente istorice importante, despre funcționalitatea diferitor organizații la moment și a liderilor lor. Prima Asociație a bulgarilor basarabeni a fost înființată în orașul San-Paulo în anul 1956 cu ocazia marcării celor 30 de ani de la venirea bulgarilor basarabeni. Formând diferite asociații, bulgarii basarabeni aveau un singur scop – de a păstra tradițiile, obiceiurile poporului bulgar în Brazilia. Viața culturală se desfășura cu succes. În anul 1996 a fost solemn și festiv sărbătorit jubileul de 70 de ani de la emigrarea bulgarilor basarabeni în această țară. A fost fondat Muzeul emigranților despre care cu deosebită plăcere a vorbit dna M. Daskalova, unde sunt expozate fotografii, documente, haine, picturi, obiecte religioase, manuale, ediții periodice adunate pe parcursul anilor. Muzeul păstrează cu sfințenie interviurile realizate cu primii emigranți, precum și memoriile celor care au considerat necesar de a le transmite ca moștenire generațiilor viitoare.

Dna Kosikova a mulțumit în-deosebi dlui Jorj Kosikov pentru munca enormă depusă în cercetarea emigrației bulgarilor basarabeni la editarea volumului „Имиграцията в Бразилия бесарабски българи и гараузи” (2014), actualmente dumealui pregătește spre editare încă două volume în care va continua tratarea acestei teme. Vreau să menționez, că cartea „Имиграцията в Бразилия бесарабски българи и гараузи” este în colecția bibliotecii noastre și fiecare din doritori poate face cunoștință cu ea lecturând și selectând informația despre pământeni noștri bulgari în Brazilia.

Noi suntem bucuroși, că cu o parte mică contribuim și participăm în această muncă serioasă și mare prin cultura și cunoașterea istoricilor din trecut. Suntem recunoscători băștinașilor noștri care au adunat cu talentul său din arhive evenimente istorice din trecut, și prin publicațiile sale le transmit publicului larg în societate.

COLECTIVUL BIBLIOTECII COPII DROCHIA

„Străbunii noștri ne lăsară Trecutul sfânt și o frumoasă țară”

Acesta a fost motto-ul săptămânalului patriotic, care s-a desfășurat recent la Biblioteca copii Drochia. Am pornit de la motivul, că educația patriotică a fost și rămâne una din laturile mereu active ale formării personalității ori, vorba poetului, omul fără Patrie e ca pasărea fără cuib.

În scopul dezvoltării tematicii propuse, în sala de lectură au fost expuse două expoziții de carte cu genericul „Celebrități ale neamului” și „Am un plai ca din poveste”. Beneficiarii Serviciului Modern de Bibliotecă „Academia Micilor Vedete” au realizat către aceste zile un filmuleț, în care au recitat cu dăruire de sine versurile preferate nu doar despre toamna moldovenească, dar și despre marea lor dragoste de plai, strămoși.

Culmea evenimentului a fost constituită de cele două activități „La poartă la Ștefan Vodă” și „Ștefan, Ștefan, Domn viteaz”, organizate la solicitarea partenerilor noștri de activitate, elevii clasei a 3-B, LT „Ștefan cel Mare” (învățătoare Dna Rodica Golban) și cei din clasa a 3-a a Gimnaziului „I. Creangă”, s. Țarigrad (învățătoare Dna Emilia Țurcan). Copiii au participat în dezbaterile literațiilor legendelor despre slăvitul Domn al Moldovei, și-au expus părerile în discuțiile despre viața Domnitorului, apoi au semnat o scrisoare adresată Măriei Sale, în care îl asigură de marea credință și dragoste pentru țara pe care a scăpat-o pe vremuri de la pierzanie, de străduință în munca de învățare a buchiei, stimei față de părinți, bune și a griji de patrimoniul lăsat în paza

noastră. În semn de recunoștință pentru trecutul glorios, țara independentă și învățăminte prețioase ei au depus flori la bustul lui Ștefan cel Mare, localizat în Piața Centrală a orașului nostru.

Suntem mulțumiți, că prin intermediul acestui șuvoi de informații, biblioteca noastră, fiind una

din instituțiile de educație nonformală, participă la realizarea unuia din cele mai importante obiective ale educației, cel de studiere a trecutului istoric al țării noastre și al altor dragostei de pământul natal, inițiindu-i în acest scop pe beneficiarii săi în multiple acțiuni și activități culturale.

Olga Ciolacu

Veta Ghimpu Munteanu (V:-GH:M.): Dragă Olga, mă bucur că ai găsit timp să stăm de vorbă și că îmi permiți să te descos.

Olga Ciolacu (O:C.): Și eu mă bucur mult să te văd. Nu te-am mai văzut de un car de ani.

V.Gh.M.: Olga Ciolacu e cunoscută mai mult ca interpretă de muzică ușoară, dar, totuși, Olga Ciolacu în aceeași măsură e și cântăreață de muzică populară.

O.C.: E adevărat pentru că eu încă de la început am cântat muzică populară. Pe parcursul întregii mele cariere artistice niciodată nu am abandonat cântecul popular pe care l-am cântat cu diferite orchestre. Și iată acum tot mai mult și mai mult mă apropiu de cântecul popular față de care mă simt într-un fel restanțieră. Aș fi putut înregistra și filma mai multe cântece de muzică populară, dar muzica ușoară m-a absorbit atât de mult încât cântecul popular a rămas pe planul doi.

V.Gh.M.: Adevărul e, dragă Olga Ciolacu că ai intrat frumos de tot în muzica ușoară cu acea „Revenire” semnat de Mircea Oțel și Dumitru Matcovschi. Până la venirea ta în muzica ușoară era doar Nadejda Ceperaga și pe ici colea apărea și Anastasia Lazariuc. Așa erau regulile pe

atunci - se identifica doar o singură vedetă, iar ceilalți nu le prea era permis să răzbată.

O.C.: Așa e, se făcea o selecție foarte riguroasă și ca să nimeriți la televiziune erați urmăriți și verificați din toate punctele de vedere, de aceea nu erau pe atunci atât de mulți soliști. Eu mă uit că în zilele noastre soliștii se înmulțesc epidemic. Pe de o parte e bine, să mai cânte poporul acesta, că de plâns a plâns destul. Pe atunci într-adevăr erau puțini soliști. Puțini, dar buni.

V.Gh.M.: Îți dau dreptate. Până a ajunge unde ai ajuns, ai avut parte de o carieră foarte întortocheată. Știu că imediat după ce ai absolvit Institutul

de Stat al Artelor „G. Muzicescu”, ai fost repartizată la Casa de cultură din Hâncești.

O.C.: Da, așa este. Am cântat și acolo în Orchestra de muzică populară „Andrieș” cu care am mers și peste hotare, în Finlanda și în Germania. Am fost repartizată, după absolvire,

la Palatul de cultură pe post de conducător artistic, fiindcă am absolvit facultatea „Regie de teatru popular”, după care am venit la televiziune și m-am angajat mai întâi în calitate de regizor. Apoi am abandonat profesia mea de bază și am devenit solista Orchestrei simfonic-jazz condusă de Alexandru Vaseckin, unde am lucrat 22 de ani. Paralel am făcut și alte lucruri: am inaugurat formația „Dacii”, apoi „Teatrul de varietăți Olga Ciolacu”. Eu nu am cântat numai în orchestra în care eram angajată. În paralel mai cântam cu diverse orchestre de muzică populară ca „Miorița”, orchestra de la Centrul Tineretului, cu care am mers în multe turnee și peste hotare.

V.Gh.M.: Dar nu era simplu, de fiecare dată trebuia să ai permisiunea conducerii Radioteleviziunii pentru turneu.

O.C.: Exact.

V.Gh.M.: Și totuși pe toată perioada acestor 22 de ani te considerai cântăreață de muzică ușoară. Când a apărut Olga Ciolacu în muzica ușoară era ceva proaspăt, inedit, dar era și o îndrăzneală atunci când existau atâtea opreliști și clișee.

O.C.: Pe mine m-a îndrăgostit și m-a susținut foarte mult în acea perioadă Anton Uncuță, redactor în Redacția muzică Tv. El m-a adus pentru prima dată la televiziune în programul de revelion. El

a fost nașul meu în calea de creație. M-a promovat și m-a ajutat foarte mult pe parcursul anilor, Dumnezeu să-l ierte. Până când m-a observat și președintele de atunci Stepan Lozan. Eu între timp plecasem de la televiziune, mă angajasem la Filarmonică. De acolo am fost invitată ?! angajată

Olga Ciolacu e o adevărată Doamnă: sobră, monumentală, cu o voce profundă și pătrunzătoare. Un pic glacială și distant în exterior, dar cu sufletul cald și sensibil. Cântecele îi trădează mereu sensibilitatea și artistismul nativ.

Olga cu surorile sale, 1960

în Orchestra de estradă a Radioteleviziunii.

V.Gh.M.: Cum era să cânti pe timpul Nadejdei Cepraga care într-un fel monopolizase nișa cântecului de muzică ușoară de la noi?

O.C.: E adevărat, Nadejda Cepraga era foarte bine poziționată aici la noi și la Moscova. Iar noi cu Anastasia Lazariuc eram ca fetele moșneagului. Dar nici noi nu ne-am lăsat. Nadejda era cântăreața de paradă mai mult, cu plecări la Moscova, peste hotare, dar noi cu Anastasia trăgeam plugul prin satele Moldovei. Aveam foarte multe concerte.

V.Gh.M.: Olga, ai absolvit o facultate unde ai studiat preponderent regie și actorie, dar bănuiesc că ai venit la Institutul de Stat de Arte ca să te faci, totuși, cântăreață.

O.C.: Eu doream să mă fac artistă, dar în această noțiune în concepția mea de atunci, intra și noțiunea de cântăreață, și dansatoare, și actriță. Ca apoi să înțeleg că actoria e aparte și a fi cântăreț e altceva. Mai târziu am jucat și în spectacole, cât am fost studentă, ba chiar și când lucram la Hâncești. Am jucat și într-un film regizat de Valeriu Jereghi. Asta era ca un fel de hobby.

V.Gh.M.: Nu cred că a fost doar un hobby, ai făcut o facultate și simțai necesitatea de auto exprimare.

O.C.: M-a ajutat foarte mult în arta cântatului. Erau niște chestii ce

țin de meserie și care îți pot fi doar de folos în scenă. Mie mi-au prins bine studiile de actorie.

Olga, mama, tata, surorile

V.Gh.M.: Într-adevăr așa e, fiecare cântec de al tău e ca un mini spectacol și asta, bineînțeles, îți vine de la facultatea absolvită.

O.C.: E vorba și de încărcătura pe care o aduci. Iar eu am fost chiar de la bun început foarte exigentă cu textele mele. Ele au fost mereu un motor căruia dacă nu-i dai turațiile care trebuie, nu merge. De aceea, textele mele trebuiau să aibă consistență, să fie pline de mesaj. Am încercat me-

reu să găsesc texte bogate, texte cu mesaj profund. Eu sunt o cântăreață lirico-dramatică și desigur, eram atrasă de textele dramatice. Am făcut mai multe cântece în acest gen cum ar fi „Monologul Evei”, „Adagio”, „Actorul”. Mesaje foarte încărcate și cu greutate. Poate din acest motiv nu am lansat foarte multe șlagăre până să trec la muzica populară. Se știe că repertoriul meu e unul greu. Adică, nu toate cântecele mele puteau fi preluate imediat pentru că nu aveau factură de șlagăr, dar ceva mai profund. Eu am preferat să sap mai adânc.

V.Gh.M.: Într-adevăr, în fondurile radioteleviziunii au rămas tocmai aceste cântece care sunt de altă factură și e bine că nu te-ai repezit la cântece dintr-acelea cu succes imediat.

O.C.: Astăzi, mă bucur că pot să postez pe internet acele cântece la care primesc reacții și opinii de la oameni din România, dar și din

alte părți. Ei îmi scriu cât de mult le apreciază și au o recunoștință aparte pentru ele. Pentru că piese ușoare se pot face foarte repede, dar cu mesaj profund nu se fac chiar atât de simplu.

V.Gh.M.: Și ce e valoare răzbate în timp.

Olga, la începuturi nu ai cântat doar muzică ușoară, ai cântat cu succes tangouri, valsuri și mai ales române.

O.C.: Nu-mi pot explica. Nu este normal ca un adolescent sau o fată tânără să iubească romanța. Eu nu știu de unde vine asta. De fapt când eram mică prindeam tot ca magnetul. Ascultam, în familie, Radio Iași și o auzeam adesea pe Ioana Radu cu romanța „Am început să-mbătrânesc”. Romanță pe care o cântam de la 5-6 ani. Veneau la noi în ospetie bunicii și tata ca să se amuze zicea: – „I-an cântă romanța „Am început să-mbătrânesc”. Eu nu știu cum intonam pe atunci, dar versurile le știam cap coadă. Cred că de acolo mi se trage. Mai târziu am cântat foarte multe romanțe. La festivalurile „Crizantema de aur” și „Crizantema de argint” am luat trofee. Apoi fiind angajată în Orchestra de muzică populară „Fluieraș” aveam în repertoriu, neapărat și câte o romanță. Peste tot cântam romanța. Și dacă cântam romanță cum să nu cânt și tangouri, pentru că tangoul presupune patimă și dramatism, și întotdeauna mă trăgea la piese de facturi dramatice.

V.Gh.M.: Și tu erai cam unica care interpretați aceste lucruri căroră le dădeai profunzime. Țin minte acel film despre tine turnat de regizorul Victor Bucătaru pe un scenariu de Ion Proca, când ai apărut pe ecran cu acele valsuri și tangouri, având și o ținută vestimentară deosebită, deja marca Olga Ciolacu.

O.C.: O, da. În ce privește vestimentația de scenă făceam eforturi deosebite, fiindcă, pe atunci nu se găseau defel stoffe.

V.Gh.M. Nu am fi crezut, fiindcă la fiecare cântec ieșeau și cu câte o ținută deosebită.

O.C.: Păi, foloseam orice găseam potrivit. Aveam o croitoreasă foarte bună care tocmai se întorsese din Germania cu soțul ei militar. Și de acolo adusesse perdele din ghiapiur de calitate excepțională. Și iată că această doamnă a sacrificat perdelele și mi-a făcut o rochie splendoare. Pe timpuri ca să-ți coși o rochie de scenă trebuia să ai foarte multă imaginație. Eu am avut noroc de pictorița Nina Guțu care m-a îmbrăcat ani la rând și care practic din nimic făcea lucruri deosebite.

Olga, 18 ani

V.Gh.M.: Eu îmi amintesc rochia cea albă cu o mânecă și poalele plisate. Atunci când interpretați „Ave Maria” și ridicați mâna sus parcă erai o pasăre în zbor.

O.C.: Pe atunci era foarte în vogă pliseul, vezi că și azi a revenit. Pe la nunți, petreceri foarte multe femei se apropiau de mine și mă întrebau unde am făcut pliseul. Rochia cea era celebră. Cu ea am avut mare succes.

V.Gh.M.: Sper că o păstrezi.

O.C.: Nu o mai păstrez. Nu mai am loc. Și așa e plin podul cu rochii de ale mele. Ce să fac cu ele? Hainele de fiecare zi le mai duci la țară, le mai dăruiești, dar cu acestea cu sculpici ce poți face?

V.Gh.M.: Într-adevăr, pe timpuri era mare deficit de stoffe, dar și lefurile erau foarte mici, iar alte câștiguri în plus nu prea aveai de unde. Familia voastră era tânără și la începuturi, cum vă descurcați?

O.C.: Din puținul care îl aveam era sfânt să se pună de o parte pentru scenă. Și eu aveam o ambiție la acest capitol. Voiam să-mi fac o rochie frumoasă, nouă, din acea nenorocită leafă pe care o primeam. Dar eu am mai avut un avantaj spre deosebire de alți soliști și spre deosebire de cei care ulterior au început să cânte la nunți și să câștige un ban în plus. Eu cântam și pe atunci când cânta doar Valentina Cojocaru și Nicolae Glib.

Olga în duet cu tata, 1974

V.Gh.M.: Cântatul la nunți era interzis pentru soliștii profesioniști și angajați într-un colectiv sau altul?

O.C.: Da, se interzicea, dar ne încumetam să mergem pe ascuns. Riscau ca să mai putem face un ban în plus. Eu am cântat pe la nunți cred că din primul meu an de activitate. Și asta a fost un ajutor foarte mare, un spor la cele 70 de ruble pe care le primeam drept leafă.

V.Gh.M.: Îmi vorbeai de tatăl tău care te încuraja să cânti. Cred că deja toți știu că ești fiică de pădurar. Îmi dau seama ce tată mândru aveai, judecând după tine. Cum i-a fost să aibă cinci fete și nici un băiat?

O.C.: Cinci fete și toate născute la un an. Poți să-ți închipui că pe la o vreme cele 4 mai mari ne ajunsesem una pe alta: uneia îi trebuia palton, altei rochie, celelaltei pantofi. Și sărmanii părinți au ținut piept și mai ales s-a pus accent pe studii. Eram

3 o dată la învățătură la Chișinău, veneam de acasă cu genți pline cu brânză, ouă, conserve, dar știi și tu cum era atunci.

V.Gh.M.: Într-adevăr aceste genți ne salvau. Taică tău a tânjit că nu a avut un băiat?

O.C.: Foarte tare. De aceea și s-a încumetat să facă atâția copii în speranța că va veni pe lume și un băiat. El foarte mult a contat atunci când m-am născut eu, că va fi băiat. Eram al treilea copil în familie. În ziua când urma să vin eu pe lume el a plecat la Călărași și a cumpărat un patefon. Iar când i s-a anunțat că mai are o fată s-a întristat rău, dar mama i-a zis: „Ian, taci, măi Gheorghe, că dacă ai venit cu patefonul ăsta poate va fi o cântăreață”. Asta i-a spus mama atunci și a avut gură de aur. Când tata a cumpărat acel patefon, a mai cumpărat și un disc de vinil cu cântecele Tamarei Ciobanu.

V.Gh.M.: Fiecare bărbat își do-

rește un băiat ca să-i poarte și să-i prelungească viața, numele și iată că tocmai tu îi porți numele.

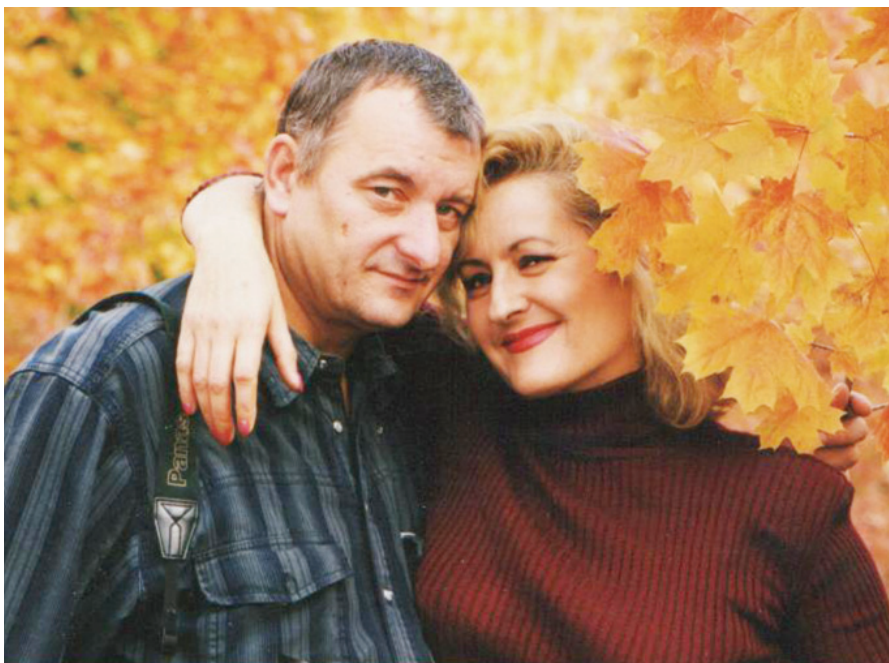
O.C.: E adevărat. Când m-am măritat am avut mare scandal cu tatăl socru care insista să iau numele de familie a soțului, Bătrânac. Am zis, bine, în acte las să fiu Bătrânac, dar numele de scenă Ciolacu și nu-l schimb pentru nimic în lume. Eu deja eram cunoscută cu acest nume când m-am căsătorit, dar nici nu-mi place numele Bătrânac.

V.Gh.M.: Olga, te admiram în scenă în rochiile tale splendide atunci când interpretați cântece de muzică ușoară, totuși, când ieșeai în costumul tradițional cântând muzică populară, vedeam în tine fetișcana aceea de la țară alergând prin pădure. Simțeam că ești bine plasată cu tălpile pe pământ.

O.C.: Să știi că de felul meu nu sunt țărăneasca, necioplită, cum de regulă sunt opinii eronate și denigratoare pe nedrept despre țărani, dar spiritul ăsta țărănesc, sănătos de la brazdă este în gena mea. Cât nu m-aș face de cocoană, doamnă, spiritul acesta care l-am adus de acasă nimeni și cu nimic nu o să mi-l șteargă sau o să-l diminueze.

V.Gh.M.: Oare din acest motiv și cântecele tale de muzică populară sunt atât de bine ancorate, cu picioarele pe pământ?

O.C.: Exact, fiindcă acolo le-am auzit și acolo le-am simțit. Mai ales că părinții mei erau mari amatori de muzică. Primul patefon în sat tata l-a cumpărat și prima radiolă mare „Rodina”, tot tata a cumpărat-o, și apoi el într-una aducea discuri. Nu știu cum și nu știu de unde a obținut un disc cu Maria Lătărețu. Până astăzi cunosc pe de rost aceste cântece. Nu mai vorbesc de jocurile de la noi, de nunți unde eu eram permanent prezentă. La noi în sat, la nuntă nu veneau numai oamenii invitați. Se deschideau porțile și intra toată lumea să privească acest spectacol. Aveam muzicanți deosebiți, renumita fanfară din Șișcani. Știam toate melodiile. Mi-a plăcut întotdeauna, aveam în sânge lucrul acesta. Mai ales că și tata era exact așa. Mama zicea: „Am doi artiști în casă. ăsta bătrân care

Olga și Valentin, 1993

nu mai prinde la minte și asta mică care cântă în gura mare prin casă”. El cânta în corul satului și mergeau cu program la Sevastopol, la Moscova. Dar cânta și în corul bisericii. Ne-a învățat atâtea cântece „Treceau batalioane Carpații”, „La moartea lui Ștefan Vodă” și altele.

V.Gh.M.: Ei, uite, vezi, toate aceste cântece ți-au completat cariera artistică. De aici a pornit și formația „Dacii”, bănuiesc. Ieșai în scenă ca o adevărată femeie dacă, cu costume inspirate din portul dacilor. Ai fost o norocoasă că te-ai născut în familia aceluia cunoscut pădurar din părțile locului. Și cred că mai ești norocoasă că l-ai întâlnit pe Valentin, care s-a dedicat totalmente ție și carierei tale. Ce profesie avea Valentin?

O.C.: Valentin era jurnalist la televiziune. E adevărat că eu sunt o norocoasă că am avut un așa tata și că l-am întâlnit pe Valentin. El de la început și până astăzi este practic umbra mea, ceea ce e foarte important pentru mine ca artist. Cred că Valentin ar fi meritat să aibă titlul de artist emerit pentru eforturile lui. Ca impresar a făcut foarte mult nu numai pentru mine, dar și pentru republică. Valentin este impresarul care în anii 90 a organizat primele spectacole, la noi, cu actorii Teatrului din Craiova, București, Brașov și grupul „Vouă” din Buzău. Tot Valentin

a fost primul care a organizat turnee prin republică cu Tudor Gheorghe, Alexandru Arșinel, Stela Popescu, Valeria Seciu, Ion Caramitru, Leopoldina Bălanuță, Florin Piersic, Sofia Vicoveanca, Mirabela Dauer, Angela Similea, Corina Chiriac, Gabriel Dorobanțu, Gabriel Cotaș, Vasile Șeicaru, Ștefan Hrușcă, Marina Florea, Victor Socaciu, Anca Țurcajiu, Ducu Berți, Gică Petrescu, Nicu Alifantis, Aurelian Temeșan, Dida Drăgan, Mădălina Manole, Dan Spătaru, Marina Voica, Cătălin Crișan, Horia Brenciu. A adus aici mulți artiști de peste Prut, dar și în România a organizat zece ani spectacole cu vedetele

Teatrului „Bolshoi” din Moscova și Teatrul de balet pe gheață a Nataliei Bestemianova și Igor Bobrin. A organizat spectacole deosebite cu Teatrul meu de Varietăți și peste hotare — Germania, Israel, SUA. Acum mai puțin se ocupă de acest lucru, dar de Olga Ciolacu nu scapă niciodată.

V.Gh.M.: De câți ani formați un cuplu?

O.C.: Păi, de vreo 45 de ani. Pe 8 martie 1974 ne-am înregistrat căsătoria, peste două luni, la 9 mai, am jucat nunta.

V.Gh.M.: Olga, eu cred că o dată și o dată îți vei scrie memoriile, fiindcă ai ce spune.

O.C.: Pai, chiar le scriu.

V.Gh.M.: Felicitări, mă bucur pentru tine. Știu că în localitatea de baștină a lui Valentin vă construiți o casă. Ce e cu ea?

O.C.: Eu plecasem în turneu cu „Fluierașul” pentru trei luni prin Rusia. Valentin se întorsese acasă la Dondușeni. Tata ținea foarte mult ca feciorul lui mai mare să se întoarcă acasă și gospodar fiind a început să ne construiască casă. Pe atunci casele se construiau din lampaci din lut. Au făcut acești lampaci, cum li se spune la nord, au ridicat casa până sus la acoperiș. După turneu urma să ne mutăm cu traiul la Dondușeni. Dar dacă nu a fost să fie, nu s-a întâmplat. Când au ajuns cu ziditul până la pod s-au pornit ploile care au ținut o săptămână până când unul din pereți s-a dărâmat.

Olga și Valentin, 2014

Olga Ciolacu cu Mihai Munteanu

Olga Ciolacu cu Florin Piersic

V.Gh.M.: Vai, uite ce simbol, ca în povestirile lui Cinghiz Aitmatov.

O.C.: Și atunci i-am spus lui Valentin: „Noi nu o să mergem la Dondușeni, eu voi rămâne la Filar-

monică”. Luncheevici ne-a obținut și o cameră de cămin. Uite cum Dumnezeu le-a împletit pe toate așa încât toate să fie de partea mea. Ce-i drept de la Dondușeni am plecat cu lacrimi

și scandal pentru că socrul meu își dorea ca noi să ne stabilim acolo.

V.Gh.M.: Spuneai că Valentin e copilul mai mare în familie. Nu era Elena Strâmbeanu cea mai mare fiică?

O.C.: Da, Elena era mai mare, dar ei sunt frați doar după tată. Dar din cei trei copii din următoarea căsnicie Valentin e mai mare.

V.Gh.M.: Stau și mă gândesc acum, ce ar fi făcut Olga Ciolacu la Dondușeni dacă rămânea acolo?

O.C.: Nu cred că rezistam. Nu se putea să nu cânt.

V.Gh.M.: Ascultându-ți povestea deduc că, pe cât ești tu de hotărâtă, autoritară, totuși ești genul de femeie care-și urmează bărbatul. Erai tu artistă, dar vă pregăteați să treceți cu traiul la Dondușeni. De mirare.

O.C.: Dar cum să nu. Toată familia era pentru asta și nu puteam să lupt chiar cu toți. Deși pe Valentin reușeam să-l conving, dar Valentin a fost întotdeauna un copil cuminte și înțelept și nu mergea împotriva lui

Olga Ciolacu cu Alexandru Arșinel

taică său, dar nici chiar așa să nu-și aibă cuvântul. Avea o delicatețe anume. Pe mine, acel perete căzut de la casă m-a făcut să înțeleg că asta nu e casa noastră și că noi acolo nu vom putea locui. Acesta a fost un motiv în plus pentru a reveni la Chișinău.

V.Gh.M.: Și din acea casă au rămas doar ruine?

O.C.: Nu, tata a reconstruit-o, a ridicat-o și acolo a locuit sora lui Valentin.

V.Gh.M.: Ești o femeie și o artistă cu o biografie aparte. Tot ce ți s-a întâmplat ți-a dat și o tărie.

O.C.: Asta îmi vine și din genă. Foarte multă lume mă învinovățește de faptul că sunt glacială, că sunt foarte distantă. Și ce plăcere enormă e când oamenii mă cunosc cu adevărat și văd cu nu-s așa. Eu nimic nu fac special și dacă par glacială, numai par, așa e felul meu. Trebuie să-ți mai spun că este și altă categorie de oameni, care nu prea cunoaște măsura. Nu am permis să fiu bătută pe umăr de oricine și am preferat să le arăt unora să-și știe lungul nasului. Dacă ești mai permisiv, unii se suie în cap.

V.Gh.M.: Oricum ești o răsfățată a publicului știi să-l simți și să-l înțelegi. Ziceai că mai este public care are necesitatea de a asculta cântece profunde, cântece de valoare.

O.C.: Da, uneori aceste cântece

sunt mult mai bine primite decât cele de joc și voie bună. Ceea ce înseamnă că undeva acolo în adâncuri sufletul omului țipă. La televizor se dă publicului orice: cum să pregătească bucate mai ales, dar omul în afară de stomac, mai are și suflet. Sufletul care la fel are nevoie de hrană. În general, în ultimul timp se transmit o sumedenie de emisiuni de fițe pentru că astea prind și fac rating. Aceste ratinguri se fac pe prostie și pe kitsch.

V.Gh.M.: Ce mai face femeia Olga Ciolacu?

O.C.: Femeia Olga Ciolacu nu este acum de când a început sezonul de toamnă, sunt într-un dute-vino continuu. Stăteam zilele acestea și chiar mă gândeam, Doamne când voi avea câteva zile libere să îmi pot pregăti grădina de iarnă. Mi-e dor să mai stau pe acasă, să mai fac o zeamă, să-mi mai văd de gospodărie.

V.Gh.M.: Și când va veni acel timp sunt sigură că nu te vei simți confortabil.

O.C.: E adevărat, pentru că eu repede mă plictisesc.

V.Gh.M.: Da, Olga dar va veni și acest timp.

O.C.: Va veni neapărat, nu crede că eu nu mă gândesc la aceasta, dar încerc să mă resemnez. Voi scrie ceva, voi broda sau voi croșeta horboțele.

V.Gh.M.: Oare?

O.C.: Da, pentru că îmi place foarte tare.

V.Gh.M.: N-am știut de această pasiune a ta și nici nu mi te închipui cu acul și andrelele în mână.

O.C.: Dacă îți arăt fața de masă din horboțică de la Lozova, una mare de 12 persoane, la care soră-mea s-a văzut nevoită să desfacă partea din jos și să o mai coase la trei cearșafuri, ai înțelege ce pasiune am!

V.Gh.M.: Ai măritat fata și i-ai făcut o nuntă mare și frumoasă. Aștepti să fii bunică?

O.C.: Eu aștept, dar ei nu se prea grăbesc. Mă bucur că, în sfârșit s-au întors acasă, adică la Iași. Acolo vor locui. Nu știu cât. Tare mi-i teamă ca într-o zi vor pleca înapoi în Indonezia, la Bali. Se acomodează cam greu aici după 4 ani de Bali. Viața își are legile ei și nu toate se întâmplă așa cum vrem noi.

V.Gh.M.: Olga, eu îți mulțumesc mult, că ai găsit timp să stăm la sfat în pofida faptului că ești foarte prinsă în tot felul de activități. Pe final ași vrea să te mai întreb, ce și-ar mai dori Olga Ciolacu?

O.C.: Sănătate. Sănătate pentru mine și pentru toți cei dragi mie. Sănătate pentru toată lumea și speranțe împlinite într-un viitor mai bun al acestei țări și a noastră a tuturor.

Destinul cuvintelor ~ 29

Toponime din regionalisme

Cuvintele regionale, îndeosebi termenii geografici populari de circulație restrânsă, prezintă un interes deosebit pentru cercetătorii toponimei, dat fiind că multe dintre ele contribuie la stabilirea provenienței lingvistice a numelor topice. Aceste cuvinte indică adesea particularitățile fizico-geografice și naturale ale terenului, principalele caracteristici ale obiectelor topografice desemnate: aspectul exterior, forma, însușirile solului și apei etc. Multe dintre ele reprezintă cuvinte și termeni vechi sau foarte vechi, evocând prin aceasta evenimente, fapte și întâmplări de mult petrecute.

Apelativele topice respective fac parte din diferite grupuri lexicale, contribuind la crearea diverselor categorii de toponime: oiconime (nume de localități), hidronime (nume de râuri, lacuri, bălți), oronime (nume de munți, dealuri, văi) etc. Prezentăm în continuare un repertoriu de toponime provenite din regionalisme.

Adăpoi. Este sinonimul lui *adăpătoare*, însemnând „loc de adăpat vitele la malul unei ape”. Dacă *adăpătoare* este un cuvânt format în mod obișnuit, prin derivare, de răspândire generală în limba română, recomandat de dicționare ca literar, *adăpoi* are o întrebuințare limitată și reprezintă o formație mai puțin firească, apărută prin contopirea dintre rom. *adăpătoare* și rus. *vodopoi*, ultimul având în limba de origine același înțeles. În funcție de apelativ și nume topic regionalismul a fost înregistrat în satele din raioanele Edineț și Râșcani. În graiul satelor Cucuieții Vechi și Cu-

cuietii Noi (rn. Râșcani) cuvântul este cunoscut și cu sensul de „iezut săpat pentru adăpat vitele”.

Barc. Cuvântul *barc* „lac, baltă” lipsește în dicționare. E atestat ca localism și nume topic în satele din raionul Cahul. Termenul *barc* pare să fie de origine sud-slavă. Comp.: bulg. *bara* „pârâiaș”, „băltoacă, smârc”, s.cr. *băra* „băltoacă, smârc”, „baltă”.

Bătag. Toponime în raioanele centrale ale republicii. Aici regionalismul *bătag* e cunoscut cu înțelesul de „mlaștină, sărătură”, adjectivul *bătăgos* însemnând „mlaștinos, mocirlos, sărăturos”. Provine din turc. *batak* „mlaștină, mocirlă, smârc”. Trecerea velarei finale *k* în *g* este un fenomen obișnuit în cuvintele românești de origine turcică: *borceag* < *burçak*, *dereg* < *direk*, *ciomag* < *çomak*. Cuvântul *batac*, cu sensul de „groapă cu apă din ploi; mlaștină, baltă”, este menționat în documentele administrative din sec. XVIII-XIX. Îl atestăm, bunăoară, într-un text din anul 1784: „Să se îndrepteze ulițele și drumurile de prin mahalale, să nu se afle gropi sau *batacuri*”.

Bătcărie. Locuitorii satelor prutene din rn. Cahul folosesc cuvântul *batcă* cu înțelesul de „pelican (*Pelecanus onocrotalus*)”. În hotarul s. Slobozia Mare există un lac numit *Bătcăria*, un alt lac *Bătcării* se află la

vest de s. Manta. *Bătcărie* înseamnă „mulțime de pelicani” și, prin extensiune semantică, „loc (lac, baltă) cu mulți pelicani”. Toponimele în cauză ne îndreptătesc să credem că și odinioară în regiunea bălților Prutului au viețuit pelicani.

Budăi. Microtoponim de largă circulație. Termenul *budăi* e cunoscut în graiuri cu înțelesul general de „izvor”. Pe alocuri s-a păstrat și sensul mai vechi, apropiat de cel de origine – „izvor captat într-un putinei sau trunchi de copac scobit”. Cuvântul a fost împrumutat din ungără: *bödöny* „butoiaș”, „știubei”.

Bulgărie. Cuvântul *bulgărie* și numele topice *Bulgăria* au fost înregistrate în multe sate din raioanele Criuleni, Strășeni, Anenii Noi, precum și în unele localități din raioanele învecinate, având sensul de „teren cultivat cu plante legumicole; grădină”. La baza lui stă etnonimul *bulgar* și nu e întâmplător acest fapt, deoarece în trecut la noi se ocupau cu grădinăritul mai mult locuitorii de etnie bulgară. Această ramură agricolă era deosebit de dezvoltată în sudul republicii, unde se află numeroase sate populate de bulgari.

Carantie. În graiurile centrale cuvântul denumește un stâlp de lemn pe trei-patru picioare, instalat pe cele mai mari înălțimi, de obicei, pe moșii, de unde se pot face observații la mari depărtări în jur. În aria de răspândire a termenului se întâlnesc și numeroase toponime: *Carantia* (s. Hoginești, rn. Călărași), *La Carantie* (s. Hirova, rn. Călărași), *Movila cu Carantie* (s. Ghetlova, rn. Orhei).

Același obiect se numește pe alocuri în mod diferit: *observator*, *punct de*

observație, *punct trigonometric*, *stătuie*, *momâie*.

Chiștelniță. Termenul respectiv are sensul de „loc băltoș, mlaștinos, noroios”, „băltoacă, mlaștină”. Este format pe baza verbului de origine onomatopeică *a chifiti* (reg. *a chiști*), care înseamnă „(despre apă) a ieși, a țâșni la suprafață din pământ”. A fost înregistrat ca apelativ și ca nume topic în multe sate din raioanele centrale și de nord. Apare sporadic și în graiul satelor din sudul republicii. Aceasta ne face să credem că odinioară *chiștelniță* era cunoscut pretutindeni. Cuvântul e folosit de D. Cantemir: „În ce chip limpede apa izvorului din curgerea sa, în *chiștelnițe* și în bălți stătătoare oprindu-se, să strică» (*Hronicul vechimei a romano-moldo-vlahilor*).

Duruitoare. Prin termenul *duruitoare* sunt denumite apele curgătoare zgomotoase, care întâlnesc în calea lor strâmtori sau praguri stâncoase. Are la bază verbul de proveniență onomatopeică *a durui*. După același model sunt formate sinonimele *zuruitoare* (din *a zurui*), *huruitoare* (din *a hurui*). Apelativele topice au dat naștere la multe nume topice: *Duruitoarea*, râuleț, afluent de stângă al râului Ciuhur, s. Duruitoarea și Proscureni, rn. Râșcani; *Zuruitoarea*, braț de dreapta al Răutului, s. Ciocălteni, rn. Orhei; *Huruitoarea*, pârâu, afluent de dreapta al Nistrului, s. Cu-reșnița Veche, rn. Soroca. Locuitorii din satul Duruitoarea cunosc terme-

nul *duruitoare* cu sensul de „cădere de apă, cascadă”. Atât pârâul, cât și localitatea, după spusele informato-

rilor, și-au luat numele de la o cascadă ce se afla pe cursul râulețului Duruitoarea.

Erugă. Cuvântul *erugă* și numele topice respective au fost înregistrate în localitățile din raioanele Edineț, Râșcani, Glodeni, Fălești. Apelativul are înțelesul de „vâlcea îngustă și puțin adâncă; văioagă”. Provine din ucr. *iaruga* „vale mare și adâncă; râpă”, acesta fiind înrudit etimologic cu rus. *iar* „râpă adâncă; mal prăpăstios”, rus. dial. *iarug* „râpă”, v. rus. *iaruga* „mal abrupt; râpă” (comp.: turc. *jaryk* „crăpătură”, „adâncitură; groapă, râpă”).

Foltan. Termenul etimon e cunoscut în localitățile din preajma bălților din lunca Prutului. Semnificația lui obișnuită este „pâlc de stuf în baltă”. Are la bază substantivul *fol* „pâlc” (nefolosit în partea locului) + suf. *-an*. Stă la baza toponimelor: *Foltanul-Cardonului* (or. Cahul), *Foltanele* (s. Crihana Veche, rn. Cahul).

Găoază. Adâncitură, groapă, garură în pământ. *Găoaza*, toponim în hotarul satului Baurci-Moldoveni, rn. Cahul.

Huc. Regionalismul apare frecvent în graiurile satelor din raioanele Glodeni, Ungheni și Fălești. Aici e cunoscut și ca toponim. Are mai multe înțelesuri: „gârlă, pârâiaș”, „prag; cascadă”. Pentru etimologia cuvântului să se compare ucr. *guc* „zgomot, vuiet”, „cascadă mică, prag în râu”, pol. *huk* „zgomot, huruit”.

Huceag. Pădurice tânără și deasă. Localism și nume topice în satele Bocani, Scumpia, Sărata Veche din rn. Fălești.

Odmăt. Vârtej de apă, volbură, vâltoare, bulboană. Cu aceste sensuri cuvântul etimon este cunoscut în grupul de graiuri de sud-vest (rn. Cahul). Același cuvânt, dar cu sens puțin modificat – „loc noroios în apa unui râu”, se întrebuințează în unele sate din preajma Nistrului (raioanele Slobozia, Ștefan-Vodă). Termenul este de origine slavă: *ot-* (prepoziție, prefix) + *met-* (tema verbului *meta-ti* „a arunca”). Să se compare: ucr. dial. *ommimb* „albie de râu”, pol. *od-met* „vârtej de apă; vâltoare, genune”. Apelativul regional stă la baza toponimului *Odmăt*, baltă secată lângă s. Colibași, rn. Cahul.

Opust. Șanț sau uluc, prin care se scurge apa dintr-un iaz. Toponime pe teritoriul satelor Bocani, Sărata Veche, Hârtoș din raionul Fălești.

Pachét. Bloc de ogoare (50-100 ha), mărginit din toate cele patru părți de drumuri. Nume de locuri în hotarul satelor Baurci-Moldoveni, Burlacu, Roșu, rn. Cahul; Gotești, Coștangalia, rn. Cantemir.

Palancă. Onimicul denumește o localitate din rn. Ștefan-Vodă și câteva locuri în diferite raioane. Termenul *palancă* e înregistrat în dicționarele cu mai multe sensuri: „întăritură rudimentară de apărare, făcută din trunchiuri de copaci sau pari groși, ascuțiți în capătul de sus, bătuți în pământ și legați între ei cu scoabe de fier”, „tabără de apărare, palisadă” ș.a. Cuvântul ne-a venit din ucraineană sau polonă, unde *palanka* înseamnă „întăritură mică, împrejmuată cu zăplaz”. Este cunoscut și în alte limbi. Comp.: bulg. *palanka*, turc. *palanka*. Originea primară a cuvântului se crede că ar fi limba greacă, unde semnifică „tulpină de copac”, „buștean”, „prăjină”. De aici, prin mijlocirea latinei, termenul s-a răspândit în limbile balcanice și în alte limbi, evoluând din punct de vedere fonetic și semantic. Nu este exclus ca în română să fi fost moștenit direct din latină, întrucât graiurile limbii noastre cunosc și sensul lui inițial de „trunchi de copac”. Regional mai are și înțele-

sul de „grămadă de copaci doborâți la pământ de vânt sau prin tăierea pădurii”. Acest sens stă la baza expresiei idiomatice *a da (a face) palancă*, care înseamnă „a culca la pământ, a doborî, a pătuli”. Scrierile vechi atestă pentru acest cuvânt și sensul de „adăpost pentru vite în câmp”.

Plângău. Prin acest cuvânt în vorbirea populară sunt denumite mici ape curgătoare, pârâiașe. Aria lui de răspândire, ca apelativ și nume topic, include raioanele Dondușeni, Edineț, Râșcani, Glodeni.

Popânzac. Insuliță plutitoare, formată din rădăcini de stuf și ierburi, amestecate cu nămol. Apare ca toponim în satele Zărnești, Chircani, Roșu, rn. Cahul.

Rogină. Apelativul reprezintă o formă dialectală a cuvântului literar *rovînă* (pl. *rovîne*), acesta având sen-

surile „groapă, adâncitură, surpătură de teren”, „loc mlăștinos; mlaștină, mocirlă”, la origine fiind un împrumut slav. Comp.: bulg. *rovina* „groapă; hârtop”, s.cr. *rövine* „surpătură de teren; groapă, hârtop”. Etimonul comun al cuvintelor menționate este v. slav. *poвъ* „șanț, groapă”. Ca toponim a fost înregistrat în satele prutene din raioanele Glodeni și Râșcani.

Scruntar. Acest termen, în graiul populației satelor din vestul raioanelor Briceni, Edineț, Râșcani, Glodeni și Fălești, e folosit cu semnificațiile: „mal jos și întins, acoperit cu nisip”, „loc la malul unui râu, neadânc și nisipos”, „insuliță în apa unui râu, formată prin îngrămădire de pietriș și nisip”. Toponimia locală include numeroase denumiri formate de la acest cuvânt. În graiurile satelor nistrene și în cele prutene din sud-vestul

republicii lui îi corespunde entopicul *rănie* (*răniș*).

Șfor. În satele din preajma Prutului inferior cuvântul *șfor* e cunoscut cu sensul „vârtej de apă; volbură”. Termenul e de origine slavă. Să se compare tema **(s)ver-(*vert-)* din slav. *вермему* „a (se) învârti” și *свердел* (*свердло, сверло*) „sfredel”. În satele respective apare și în funcție de nume topic.

Topliță. Ca toponim e cunoscut în rare localități și, ca și termenul etimon, nu formează o arie compactă. Semnificația obișnuită a apelativului este „loc băltoș; mlaștină”, „mlaștină acoperită cu ierbiș”, „izvor noroios”. În limbile sud-slave el își păstrează sensul inițial, de origine (din slava veche) – „izvor cu apă caldă”. Comp.: bulg. *toplic*, *tóplīta*, s.cr. *tóplīte*, precum și rus. dial. *tóplīta* „loc mlăștinos; mlaștină, smârc, mocirlă”.

EFIMIA ZAHARIA, S. BAURCI-MOLDOVENI, CAHUL

Toamna de aur la bibliotecă

„S-au copt strugurii în vie, carele sunt mari și pline urcă spre gospodării, pretutindeni oameni harnici, roade - nbeșugate - adună, înfrățindu-se prin muncă și cântând de voie bună”.

Toamna... un anotimp deosebit, care prin magia culorilor și prin mirosul de galben, te face să simți dragostea naturii, față de noi, oamenii...

Participanții s-au pregătit pentru această sărbătoare cu cea mai mare responsabilitate, dând dovadă de ingeniozitate, creativitate și multă dragoste. Toate darurile toamnei, au prins viață în mâinile lor, transformându-se animăluțe drăgălașe, scenete din viața țăranilor demonstrând că nu le sunt străine tradițiile naționale.

O participante îi place foarte mult pinguinii și a confecționat pinguini din vinete și morcovi, altă participantă a făcut din varză un purceluș, un fluture de panou din diverse semințe, altă persoană a confecționat 2 bătrâni singuratici din ciocane de popușoi și pălăria din pănuși de porumb, și semințe

de bostan, o vază pentru flori din diferite materiale, un arici făcut din

prăsadă și bobite de poamă, o mică grădină de legume de tot felul.

Tipologia vieții păstorești în culegerile de folclor ale lui Efim Junghietu

Diferite aspecte ale vieții păstorești inserate în volumele tematice de folclor ale lui E. Junghietu aprofundează o complexitate de stări și trăiri sufletești subordonate unor arhetipuri artistice fundamentale, au deschidere spre anumite dimensiuni ontologice și existențiale. Este vorba de un sistem tipic de imagini și detalii artistice axate pe temeiurile poeziei populare și trecute prin filiera unei individualizări pregnante pentru a dezvălui situații de viață patriarhală în aspectele sale primare. Ne putem referi la mai multe texte folclorice, culese de E. Junghietu, care variază de la epos eroic la baladă, cântec liric, doină, specii orientate într-o anumită măsură pentru a aprofunda o atmosferă etnologică specifică, un univers de stări, trăiri interioare marcate, în esență, de o alură oximoronică, durere, bucurie, tristețe, melancolie, dar în același timp predomină o jubilație sufletească izvorâtă din imboldul îndeletnicirilor zilnice.

Conceptualizarea mitică orientează cititorul spre niște forme primitive de totem, de o pronunțată nuanță alegorică. Totemul lupului sau a altor animale are o semnificație magică și deține o funcție de mediere a situațiilor dramatice, de condensare a tensiunii interioare: — *Buna calea, lupule! / — Mânțănesc, voinicule! / — N-ai văzut, n-ai auzit / Oițele mele mergând? / -De văzut, nu le-am văzut, Toată noaptea le-am păscutu* [1, p. 152].

Ambianța descrisă se referă la niște aspecte de viață patriarhală, unde „pierderea oilor dezvoltă ideea de culminație emoțională, indică o concordanță stilistică între baladă și doină. Ciobănașul își pierde oile fie din neglijență, fie din cauza nerespectării interdicției mitice legată de vechile superstiții păstorești. Or, după cum se relatează într-un studiu

etnologic: „Ciobanii nu aveau voie să întrețină relații erotice în anumite perioade ale păstoriei. Cu atât mai mult, părăsirea oilor de către un cioban, pentru a se întâlni cu iubita lui, era un fapt grav, sever condamnat de către cutuma arhaică” [2, p. 28]. De aceea, autorul anonim deseori îl condamnă pe ciobanul dedat patimilor lumești și îl etichetează în conformitate cu prescripțiile eticii populare. Cităm dintr-un text înregistrat de E. Junghietu: *Tot oi, la oi. / Măi, mocane, măi / Nu la fete, / Sub perete...* [1, p. 150].

Există niște subiecte baladești unde în locul ciobanului transpare un personaj feminin, care anunță comunitatea despre pierderea oilor. În situația poetică descrisă, elementul narativ este de sorginte mitică, iar drama eroinei este cauzată, în primul rând, de încălcarea interdicției mitice, întrucât „prezența femeilor nu era admisă la stână, căci ea ar fi avut influențe nefaste asupra turmei și a păstorilor ei”. [2, p. 28]. Prin urmare, se are în vedere „o abatere de la prevederile tradiției noastre folclorice când fata sau ciobănița se află sub influența unei puteri malefice exprimată prin pierderea oilor sau „răpirea acestora de către zmei”. [2, p. 117-118].

Ne putem referi la textele baladești *Fata și Zmeul, Fratele, sora și Zmeul*, acestea fiind influențate de un profund caracter legendar și subordonate unor aspecte fundamentale de viață păstorească.

Ciclul baladesc despre ciobanul cu oile pierdute este încadrat într-un complex cu trăsături tipologice individualizatoare, unde în subtext se face o analogie cu „originea vânătoarească” [3, p. 114-115] a motivului și pe această cale se instituie o generalizare mai amplă la sfera îndeletnicirilor păstorești. Astfel, „după cum din motivul acesta păstoresc

s-a născut aspectul plugăresc, subliniază O. Bîrlea și D. Caracostea, tot astfel, motivul păstoresc a fost precedat de o viziune vânătoarească” [3, p. 114-115]. Tranzația acestor motive se manifestă prin corelarea formelor de viață din mediul patriarhal și, în același timp, de modalitățile de diferențiere estetică în poezia epică populară. Imaginile și detaliile artistice înfățișează speciile și formele folclorice în evoluția lor sincretică, ajungând până la dezvăluirea unor acorduri profunde elegiace, marcate de un dramatism copleșitor. Deznodământul tragic din unele texte folclorice, care vizează drama ciobanului cu oile pierdute, capătă, undeva, în subtext o perspectivă de transhumanță și indică calea spre esența unor subiecte păstorești de sorgine mioritică, cu alte cuvinte, are loc aprofundarea, tipologiei formelor **Mioriței** de la cele mai simple la cele mai dezvoltate” [3, p. 135], așa cum vom încerca să demonstrăm în continuare. De aici, probabil, survine și interesul față de numeroasele localizări ale subiectelor mioritice înregistrate pe teren, care în evoluția lor istorică au fost supuse modificărilor succesive, căpătând în diferite contexte nuanțe de doină, bocet, colind și chiar plugușor, păstrând în esență legătura cu matricea stilistică populară.

Situația existențială a ciobanului mioritic este exteriorizată printr-o sensibilizare poetică deosebită, în conformitate cu arhetipurile mitice, ea aprofundează bogăția de gândire și simțire populară, se manifestă prin plasticitate și armonie.

Invocarea, „spațiului-matrice”, adică plaiul, este latura componentă a sufletului popular, o parte integrantă a ființei lui colective. Metaforele și imaginile artistice au deschidere către un spațiu sacru de valori circumscrise într-o lumină

inițiată, sunt orientate spre estimarea unor sensuri primordiale cu un substrat mitologic străvechi. Drama vizată în **Miorița** se manifestă prin revelația mitologică de reintegrare într-un peisaj natural, unde geniul anonim se regăsește prin ideea, „unei stări primare, geomorfice a vieții pe pământ reprezentată prin asocierea vegetalului” [4, p. 55], are legătură cu, „poezia plaiurilor noastre și suflul ciobanului român și înduioșările și seninătatea lui”. [5, p. 416]. Cu o deosebită sensibilitate este redată desfășurarea în timp a coborârii turmelor de oi, fiind dezvăluită o atmosferă specifică, de o reală expresivitate:

Coborât-au coborât / Păcurarii de la munte / Cu oile cele multe [6, p. 207-208].

Această, „coborâre” lentă persistă la lectura mai multor versiuni și demonstrează viabilitatea ideii despre, „complexul mioritic”, se are în vedere căile de circulație ciobănească, posibila legătură ce-ar fi existat între sudul Basarabiei, câmpia Dunării, precum și alte căi de migrație ciobănească: *Cât îi Șirăuțul de mare / Numai trei drumuri el are: / Unu-i drumul cel de fer, / Ce trece trenul pe el; / Altui-i drumul cel de piatră, / Ce-l circulă lumea toată: / Unu-i drumul de pământ, / Ce-l merg ciobanii cântând* [1, p. 197].

În altă parte, într-un corpus de texte mioritice înregistrate în Banat-România se vorbește despre „coborârea” ciobanilor din munte „jos în vale”, probabil la iernatul turmelor, unde spectacolul mioritic capătă alte trăsături individualizate. De astă dată, drama păstorească este localizată într-un peisaj specific regiunii muntoase: *Acolo sus la munte, / Neaua de-un genunchi, / Iară jos la vale, / Neaua și mai mare* [7, p. 712], ca mai apoi calea ciobanilor să fie amplasată într-un decor mai agreabil: *Pe-un răzor de vie, / Merge. Cine merge? / Doi-trei păcurari* [7, p. 712].

Valoarea artistică și documentară a imaginilor descrise este incontestabilă. Fiind subordonate unor arhetipuri fundamentale de viață păstorească, treptat ele vor deveni „o

copulă în actul de comunicare” [7, p. 212-219] cu moartea inițiată în sânul naturii.

Ciobănaș de la miori este una din cele mai reprezentative scrieri folclorice unde sugestia metaforică a integrării omului în natură capătă o nuanță particulară, se manifestă prin niște acorduri lirice copleșitoare. Subiectul este liricizat, fiind expus într-o formă dialogată, de enumerare a riturilor trecerii. Moartea inițiată este privită drept un act solemn de inițiere, întrevide o stare ontologică de unde depistăm sensul mișcării ciclice în conformitate cu riturile trecerii. Este conturată o lume ascetică formulată din simetrii imateriale unde, „imaginea folclorică nu cunoaște fantasticul propriu-zis” [8, p. 45], dar întrevide o stare existențială de limită, un nou târâm ontologic, dincolo de viața terestră. Prin transfer metaforic, are loc trecerea într-un nou spațiu de existență, de o superioritate absolută. Pornind de la pozițiile polemice fundamentale ale modului popular de a cugeta despre viață și moarte, este evidențiată tendința de a pătrunde în esența lucrurilor și fenomenelor din natură, precum și viața omului, surprindem legătura mioritică dintre toate elementele universului. Este vorba de un sistem tipic de imagini și detalii artistice axate pe temeuri poetice populare și trecute prin filiera unei individualizării pregnante, așa cum ne sugerează versurile ce urmează în continuare: *Frunză verde de trei flori, / Ciobănaș de la miori / — Moartea un'ți-a fost să mori? / -Sus în vârful muntelui / În bătaia vântului / La cetina bradului. / -De ce moarte ai murit? / -De un trăsnet, când a trăsnet. / -D-apoi cine te-a jelit? / -Păsările au ciripit. / -De scăldat, cine te-a scăldat? / -Ploile, când au plouat. / -De păzit cin'te-a păzit? / -Luna când a răsărit. / -Lumânarea cin'te-a pus? / -Soarele când a fost sus. / -De'ngropat cin'te-a'ngropat? / Trei brazi mari s-au răsturnat. / -Fluierașul un l'ai pus? / În creanga bradului sus* [1, p. 40].

Există și o altă opinie potrivit căreia tipologia păstorească presupune

atașamentul celui predispus trecerii adeziunii sale nemijlocite față de mediul, în care s-a aflat el în timpul vieții. De aceea, în monologul testamentar ciobanul dorește: *Să-mi săpați un mormântal, / Frumușel și rotunjel / În târlița oilor / În djiocjoru meilor* [9, p. 3].

Fluierul din, „creanga bradului sus”, precum și celelalte elemente ritualice, care precedă moartea inițiată în natură capătă o funcție magică, relevă ideea de continuitate a vieții dincolo de tărmurile veșniciei, este „dorul stânei îndepărtate” [10, p. 138]. Prin intermediul „vegetabilului cosmogonic” [11, p. 161], adică a bradului prezent în mai multe scrieri folclorice, este exprimată o nuanță sacrală, are loc corelarea elementelor celeste cu cele pământești. Bradul este arborele cosmogonic, el simbolizează dăinuirea, perenitatea, condiția vitală a omului, iar atunci când acesta dispăre, are loc suprapunerea conotațiilor existențiale dintre viață și moarte. Simbolul bradului descinde din construcția mitică a unui univers de valori stratificat în concepția universală despre perenitatea mitului solar al existenței. În plan mitic, la fel ca și teiul sau gorunul, el amplifică diferite tărmuri ontologice, redă „sentimentul comuniunii dintre plantă și om” sau „mitul codrilor și al arborilor sacri” [12, p. 82]. Vorbind de multiplele semnificații ale bradului, M. Coman face o analogie dintre soarta omului și cea a copacului sacru, relevă legătura „între cele două lumi, ca centrul sacru unde are loc judecata sufletului și chiar ca substitut al mortului” [13, p. 213], iar, „aceste atribute se situează pe planul relațiilor dintre cel dispărut (ca individ concret) și lumea înconjurătoare [13, p. 213]. Astfel, trecând peste aspectul de suprafață a ființării lui pământești, alături de elementele transcendente ale cosmosului, „brazi și pâltași”, munții mari”, omul își găsește un nou târâm de existență, „se transferă prin împlinirea ciclului funerar în orizontul stihilor” [13, p. 213], iar fluierul, „din creanga bradului de sus” devine, „un ele-

ment social-cultural” [13, p. 213], circumscrise conturul unui spațiu mitic învăluit de misterul trecerii și al perenității. Analogia **Mioriței** cu doina din unele versiuni culese de E. Junghietu dă glas unei sfâșieri lăuntrice izvorâte din substraturile creativității populare. Odisseia cioabanului mioritic este amplasată în jurul unei idei plenare „de preamărire a vieții și nostalgică resemnare în fața trecerii inevitabile, în bucuria simplă de proclamare a filosofului „a fi” ca dovadă supremă a existenței umane” [14, p. 156].

Culminația emoțională omniprezentă în mai multe texte și versiuni ale poeziei epice populare își găsește expresie și prin chipul măicuței bătrâne, care pe parcurs devine și ea o convenție mioritică a unor semnificații lirico-meditative. O. Densusianu apreciază asemenea situație drept o tendință de amplificare a sensurilor și accentelor lirice favorizate de fondul mitic al baladei păstorești prin „introducerea unui motiv curent, acela al maicii bătrâne care caută pe fiul ei, cum un alt motiv în folclorul nostru era acela al ascunderii morții cuiva prin expresii figurate” [5, p. 414]. Dezvăluind mitul măicuței bătrâne în căutarea fiului, autorul anonim o sublimează la rangul de simbol, ridicând-o pe o treaptă valorică superioară. În subtila dramatizare mitică a dragostei materne dintr-o versiune înregistrată în volumul lui E. Junghietu: *Cine-a cunoscut, / Cine au văzut / Mîndru ciobănel / Tras printr-un inel?* [1, p. 132].

Sunt sacralizate până și stările sufletești. Măicuța are capacitatea de a comunica cu elementele ancestrale cu „soarele și luna”, iarba, zarea, câmpia, ceea ce demonstrează tainica ei comuniune cu universul. Într-un text înregistrat în Giurgiuilești — Vulcănești, ea se adresează unui interlocutor imaginar pentru a afla vești despre feciorul dispărut: *Voi nu ni-ați văzut-o, / De-un fecior de-al meu, / Nalt și subțirel / Tras print-un inel* [1, p. 147].

Apropierea de **Miorița** este evidentă, așa cum **Măicuța bătrână** este considerată una din variantele

acesteia, creând impresia, de o trecere improvizată, de o legătură căutată” [7, p. 133] spre alte forme de răspândire ale subiectului păstoresc. Fenomenul își găsește explicație prin aceea că autorul anonim are nevoie de apariția unor personaje noi, care amplifică substanța narativă din eposul baladesc, îi imprimă o nuanță generalizatoare. Epizodul unde măicuța bătrână transpare într-un cadru existențial concret, „*Cu brâul de lână, / Din ochi lăcrimând, / Pe câmpi alergând, / Din gură strigând, / De toți întrebând...*” [1, p. 132].

Așa cum ne sugerează unii folcloriști, „justifică tocmai o fabulație mai bogată a motivului” și „introduce materialul în zona universală” [15, p. 241]. Pe chipul ei cititorul întrevede, „o mamă îndurerată ce-și caută fiul pe drumurile turmelor transhumante, de pe tărâmurile Mării Negre pe culmile Carpaților”, „o matroană creatoare a speciei umane locale” [15, p. 297] identificată cu stihurile naturii, cerul, apele, pământul, conștiința de rolul său primordial în menținerea rosturilor primordiale ale vieții.

Elemente esențiale ce țin de tipologia vieții păstorești își vor găsi expresie și în unele cântece lirico-narative, unde este redată cearta dintre, „două surățele”, două rivale, una bogată, dar urâtă, iar alta săracă și frumoasă: *Colo-n vale la fântână, / Două fete spală lână* [1, p. 204].

Rivalitatea dintre fata săracă și cea bogată ține de complexul erotic și se manifestă printr-un dialog dinamic: *Cei bogată-așa zicea: / — Pe mine Gheorghe mă ia, / Că-mi dă tata patru boi / Ș-o turmă mare de oi / Cei săracă-așa zicea: / -Gheorghe când s-a libera / Tot pe mine m-a lua, / Și-mi dă tata ochii mei, / Și face ca boii tăi, / Și-mi dă tata gura mea, / Și face ca turma ta* [1, p. 205].

Duetul verbal este întrerupt de apariția flăcăului, care face alegerea în favoarea celei frumoase:

Decât cu lada încărcată / Și cu urâtă pe vatră, / Mai bine cu lada goală / Și cu frumușica-n poală [1, p. 205].

Itinerarul spiritual pe care-l parcurge, „complexul” secvențelor de

viață păstorească demonstrează viabilitatea unui amplu univers poetic, generator de idei și meditații lirice, este o modalitate de a aprecia valorile general-umane, dragostea, munca, creația, omenia, toate acestea și-au găsit expresie în textele și versiunile folclorice culese și adunate de E. Junghietu, care de fiecare dată predispune cititorul spre noi niveluri de cunoaștere și aprofundare a spiritualității autohtone.

Referințe bibliografice:

1. Folclor păstoresc. Alc., prefața și comentariile de E. Junghietu și A. Furtună. Chișinău, Editura Știința, 1990.
2. M. Coman. Sora soarelui. București, Editura Albatros, 1963.
3. D. Caracostea. O. Birlea. Problemele tipologiei folclorice. București, Editura Minevra, 1971.
4. A. Rusu. 15 iunie. În: M. Eminescu. Buletin. Serie nouă, nr.2, 2000.
5. O. Densusianu. Viața păstorească în poezia noastră populară. București, Editura pentru Literatură, 1966.
6. A F AȘM, 1987, nr. 391, f. 207-208, Solotvenco-Slatina-Tcacev-Transcarpatia, inf. Macovei Pricop, 64 ani, culeg. V. Cirimpei.
7. A. Fochi. Miorița, Tipologie, circulație, geneză, texte, București, Editura Academiei, 1975.
8. O. Papadima. O viziune românească a lumii. București, Editura Academiei, 1975.
9. A F AȘM, 1960, nr. 128, F3, Trebujeni-Orhei, inf. S. Păpușoi, 71 ani, culeg. Gr. Botezatu.
10. D. Caracostea. Poezia tradițională română. VI. București, Editura pentru literatură, 1969.
11. G. Vrabie. Structura poetică a basmului. București, Editura Academiei, 1975.
12. R. Vulcănescu. Mitologie românească. București, Editura Academiei, 1985.
13. M. Coman. Izvoare mitice. București, Editura Cartea Românească, 1980.
14. T. Butnaru. Viziuni și semnificații mitico-folclorice în poezia contemporană. Chișinău, Tipografia Reclama, 2011.
15. G. Vrabie. Balada populară românească. București, Editura Academiei, 1963.

Micul Prinț

de Antoine de Saint-Exupéry

adaptare și dramatizare de Leonid Cebotari

PERSONAJE:

Micul prinț
Aviatorul
Floarea
Regele
Omul de afaceri
Bețivanul
Șarpele
Puiul de vulpe

(Cer înstelat și pustiu, fără viață. În liniștea profundă pătrunde vuietul îndepărtat al unui avion. Mai întâi slab, apoi tot mai clar și mai clar. La un moment dat, motorul „tușește”, se „îneacă” de câteva ori și în cele din urmă amuțește definitiv. Se aude o lovitură puternică. Lumina scoate din întuneric conturul unui om, care zace pe nisip în rezultatul unei catastrofe aeriene. Revenindu-și în fire, cu greu se ridică. Observă plosca sa cu apă care se tăvălește pe nisip. Ridicând-o, rămâne înlemnit, vazând-o plesnită!)

AVIATORUL: Dumnezeu! Am rămas fără apă. Mă aflu în pustiu la mii de mile de orice așezare omească. Fără nici un strop de apă. Sunt pierdut. Trebuie să repar avionul cu orice preț. Asta ar fi unica salvare de la moarte. *(Se pornește spre avion. Peste un timp revine, târând cu greu o pană de motor, care este defectată. Ajungând la fața locului se căznește s-o repare. Până la urmă nu-i reușește).* Drăcie! Nu-mi reușește nimic. Ce-i de făcut? Ce-i de făcut ca să scap de pustiu ăsta fără margini? Fără apă, fără hrană. Măcar ia și te dă deodată bătut deșertului! Cred că unica soluție de a scăpa din ghiarele balaurului ăsta, e să-mi vină cineva în ajutor. Iar asta o pot face doar oamenii. Trebuie chemați în ajutor.

He-he-he-i, lume! Auzi, lume! Mă aude cineva? Dacă mă aude, răspundeți, nu tăceți!

Răspundeți, voi cei care ați putea să-mi dați o picătură de apă, cei care ați putea să mă salvați din deșertul ăsta tulburător! Pe voi vă chem în aju-

tor! Nu mă lăsați să mor! Veniți, de-mi dați o mână de ajutor! *(De odată începe un vânt puternic care prinde a ridica nisipul).* Isuse, se încep furtunile. Acum nimeni și nimic nu mă poate salva de la moarte. Se vede că a sosit timpul să-mi iau rămas bun de la cei dragi. Adio, prieteni! Adio, voi, cei pe care v-am iubit. Nu-i vina mea că trupul omenesc nu poate rezista mai mult decât câteva ore în pustiu fără apă. Adio! Și vă rog de mă iertați, dacă am făcut puțin pentru a vă face fericiți. Adio! *(Sleit de puteri, aviatorul cade pe nisip fără a da vreun semn de viață. Cu timpul, vântul se liniștește, iar în ochii aviatorului apare o ființă încântătoare, un copil năzdrăvan și curat la suflet. Părea că vine dintr-o poveste care ținea mult să-l ajute pe aviator ca să-și recapete încrederea în propriile forțe).*

MICUL PRINȚ: Tu nu te da bătut. Auzi, ține-te bine! Important e să nu te dai bătut. Să crezi în forțele tale. Ridică-te! Hai, ridică-te! Trebuie să repari avionul. Asta e unica ta salvare. Auzi, ridică-te!

(Aviatorul cu greu se ridică, de parcă era lovit de trăsnet. Frecându-și ochii, vede în fața sa un omuleț nemaipomenit. Când în sfârșit este în stare să vorbească, îl întreabă)

AVIATORUL: Cine ești, tu, copile? Și ce cauți în pustiu ăsta fără de margini?

MICUL PRINȚ: Cine sunt? Peur-mă. Acum apucă-te de lucru. Trebuie să repari mașina. Asta e unica salvare de la moarte.

AVIATORUL: Da, desigur.

MICUL PRINȚ: Dar mai întâi, fii bun și desenează-mi un miel.

AVIATORUL: Ce?

MICUL PRINȚ: Eu de un miel am nevoie. Desenează-mi te rog un miel.

AVIATORUL: Păi, eu nu știu să desenez.

MICUL PRINȚ: Nu-i nimic. Desenează-mi cum poți. *(Aviatorul în-*

cearcă să deseneze un miel. Micuțul, privind desenul, rămâne nemulțumit). Nu! Acesta e tare bolnav. Fă-mi te rog altul. *(Aviatorul desenează un nou desen de care micuțul iarăși nu-i mulțumit).* Acesta-i prea bătrân. Eu doresc un miel care să trăiască mult, mult.

AVIATORUL: Păi, ți-am spus doar că nu știu să desenez.

MICUL PRINȚ: Dar totuși, încearcă. *(Aviatorul desenează la repezeală o lădiță, fiindcă se grăbea să se apuce de reparația motorului).*

AVIATORUL: Uite o lădiță. Mieluțul care-ți trebuie ție, se află înăuntru. Îți place?

MICUL PRINȚ: E tocmai ceea ce-mi doream. Mulțumesc mult. Acum, apucă-te de lucru. *(Aviatorul se apucă de reparat pana de motor, iar micuțul, admirând desenul, întreabă).* Cum crezi, mieluțul mănâncă multă iarbă?

AVIATORUL: De ce mă întrebi?

MICUL PRINȚ: Pentru că la mine acasă este loc puțin...

AVIATORUL: Negreșit îi va ajunge. Ți-am dat un miel mititel.

MICUL PRINȚ: Nu-i chiar așa de mititel. *(Legănându-l îi cântă un cântec de leagăn. Reia vorba).* Ia te uită, a și adormit. E bine că mi-ai dat și o lădiță. Astfel, mieluțul meu va avea și el o căsuță peste noapte.

AVIATORUL: Sigur că da. Și dacă vei fi băiat cuminte am să-ți dau și o funie ca să-l legi în timpul zilei.

MICUL PRINȚ: Să-l țin legat? Ce idee năstrușnică.

AVIATORUL: Păi, dacă nu-l legi, se duce cine știe pe unde...

MICUL PRINȚ: Încotro?

AVIATORUL: Oriunde. Drept înainte.

MICUL PRINȚ: Fii pe pace. La mine acasă e atât de puțin loc, încât drept înainte nu poți merge prea departe. Spune-mi, te rog, un miel, dacă paște iarbă, mănâncă și flori?

AVIATORUL: Mieluțul mănâncă tot ce i se nimerește.

MICUL PRINȚ: Chiar și flori cu spini?

AVIATORUL: Da, chiar și florile cu spini.

MICUL PRINȚ: Atunci la ce sunt buni spinii?

AVIATORUL: Nu sunt buni de nimic. Florile le poartă din răutate.

MICUL PRINȚ: Nu te cred. Florile-s plâpânde și naive. Își fac și ele curaj cum pot. Se cred grozave cu spinii lor...

AVIATORUL: Poate. Însă mie acum nu-mi pasă de ele. N-am timp să mă gândesc la niște flori. Sunt om serios. Mă îndeletnicesc cu treburi serioase.

MICUL PRINȚ: Cu treburi serioase? Vorbești și tu în dodii ca toți cei maturi. Toate le încurci, toate le amesteci. Cunosc o planetă, pe care se află un domn roșcovan. El n-a mirosit niciodată o floare. N-a privit niciodată o stea. N-a iubit pe nimeni niciodată. N-a făcut nimic altceva decât socoteli. Toată ziua zicea ca și tine. „Eu sunt un om serios, eu sunt un om serios”. Și nu-și încăpea în piele de trufie. Acela însă nu e om, ci o ciupercă.

AVIATORUL: O ciupercă?

MICUL PRINȚ: Da! O ciupercă... De milioane de ani florile-și făuresc spini. Necătând la aceasta, mieii de milioane de ani mănâncă florile. Și, oare, nu e un lucru serios când vrei să înțelegi de ce-și dau ele atâta oste-neală pentru ca să-și făurească niște spini ce nu folosesc la nimic? Oare, nu-i mai importantă și mai serioasă bătaia dintre mieii și flori, decât treburile tale, serioase? Și dacă undeva eu știu o floare care-n lume n-are asemănare și care nu trăiește-n altă parte, decât numai pe planeta mea, și într-o bună dimineață un mielut e în stare s-o nimicească, nici asta nu-i un lucru important?

AVIATORUL: Păi, eu...

MICUL PRINȚ: Taci! Când cineva a îndrăgit o floare, cum numai una singură se află în milioane de stele, lucrul acesta e de ajuns pentru ca el, prividu-le, să fie fericit. Dar dacă mielutul îi mănâncă floarea, asta pentru el ar însemna ca și cum dintr-o dată toate stelele s-ar stinge. Și asta nu e un lucru important? Oare

asta e mai important decât treburile tale serioase! Atunci la ce te mai numești tu om? *(Izbucnește într-un plâns amarnic. Aviatorul îngrijorat și stingherit de faptul că l-a obijduit pe micuț, caută să-l încredințeze că nu-i chiar atât de indiferent față de durerea micuțului).*

AVIATORUL: Ah, copile, copile. Floarea, pe care tu ai îndrăgit-o, n-o amenință nici o primejdie. Am să-ți desenez o botniță pentru mielutul tău... Și o armură... O armură pentru floarea ta. *(Micuțul continuă să plângă și mai tare. Aviatorul încearcă să-l liniștească, dar micuțul nu primește mângâierile lui).*

MICUL PRINȚ: Lasă-mă în pace! N-am nevoie de mângâierile unei ciuperci. *(Continuă să plângă).*

AVIATORUL: Doamne, Dumnezeule! Pe planeta mea Pământ se află un mic prinț, un copil necăjit, căruia nu-i pasă nici de sete, nici de foame, numai ca floarea, floare lui să rămână în viață, iar eu, om matur, nuștiu cum să-l conving că mlădița, mlădița pe care el o iubește atât de mult n-o amenință nici o primejdie. Stranii mai suntem noi, cei maturi. *(Și din nou caută să-l liniștească pe micuț). Ei bine, vorbește-mi de ea, împărtășește-ți durerea și bucuria cu mine. Povestește-mi despre mlădița ta. (Micuțul, bucuros că aviatorul e gata să-l asculte, încetează plânsul și începe povestea).*

MICUL PRINȚ: Pe planeta mea, creșteau flori ca toate florile, cu o singură cunună de petale. Dimineața răsăreau printre ierburi, iar până-n seară se stingeau din nou. Într-o zi, a răsărit o mlădiță care nu se asemana cu celelalte flori. *(Micuțul, încântat de floarea sa, încearcă să-l facă pe aviator părtaș al acestei amintiri).* Fii bun și imaginează-ți că tu ești mlădița mea.

AVIATORUL: Bine, dar eu n-am cunoscut-o...

AVIATORUL: Nu, nu te grăbi. Imediat o să înțelegi ce făptură era ea. Era o ființă încântătoare, grațioasă, plină de emoții, dar totodată și ciudată. *(Micuțul aduce câte ceva din atributele unei flori și le întinde aviatorului).* Fii bun și ajută-mă. *(Aviatorul îmbracă atributele florii,*

iar micuțul, admirându-l, nu-și poate lua ochii de la el, care devenise o floare nemaipomenit de frumoasă). Eu simțeam că trebuia să se ivească din-năuntru o minune de făptură. Ea însă nu se grăbea gătindu-se zile în șir. Nu voia să se arate, decât în deplina strălucire a frumuseții sale. Și iată că într-o bună dimineață, pe la răsăritul soarelui s-a ivit și dumneaei. *(Floarea, desfăcându-se, se ivește în tot farmecul său. Privind împrejur și dând cu ochii de micuț, o face pe serioasă).*

FLOAREA: Vai, abia de m-am trezit... Te rog să mă ierți... N-am apucat nici să mă pieptăn...

MICUL PRINȚ: Nu-ți fă griji. Ești atât de frumoasă și atât de elegantă, că chiar nepieptănată arăți ca o regină.

FLOAREA: Da, sunt regină, deoarece m-am născut odată cu Soarele. Și sunt unică în felul meu în tot universul.

MICUL PRINȚ: Doamne, ce fericit sunt. Am o floare cum nimeni altul în lume n-are. Un prinț, care are comoara universului. Mulțumesc, mlădiță. Mulțumesc c-ai ales planeta mea.

FLOAREA: Cu plăcere!

MICUL PRINȚ: Ai atâta farmec și atâta har, că, zău, nu știu dacă există pe lumea asta o floare mai încântătoare, mai grațioasă, mai valoroasă ca dumneata.

FLOAREA: Așa e. De aceea, fii drăguț și ai grijă de mine. Mi se pare că demult e vremea micului dejun.

MICUL PRINȚ: Da, da, imediat. *(Micuțul fâsticit, ia o stropitoare și cu o deosebită satisfacție stropește floarea)*

Poftim apă din izvor,
Să crești mare, pușor,
Să crești ca o copiliță,
Dragă, ca o garofiță.
Să fii naltă trestioară,
Albă, ca o lăcrimioară.
Blândă ca o turturea
Și frumoasă ca o stea.

FLOAREA: Ți-ajunge atâta să mă tot admiri. Poți să mă diochi.

MICUL PRINȚ: Nu te supăra, mlădiță. Sunt prea fericit ca să rămân indiferent față de frumusețea dumitale.

FLOAREA: Atunci, ține-te mai departe de mine. Nu cumva să-mi atingi vre-un spin. Vezi cât de frumoși sunt. Cu ei nu-mi este frică chiar nici de tigri cu tot cu ghiarele lor.

MICUL PRINȚ: Pe planeta mea nu există tigri. Și-apoi, tigri nu mănâncă iarbă.

FLOAREA: Eu nu sunt iarbă. Eu sunt regină. Regina planetei dumitale.

MICUL PRINȚ: Te rog să mă ierți. N-am vrut să te jignesc.

FLOAREA: Să-ți fie pentru prima și ultima oară. Sunt prea frumoasă ca să fiu comparată cu o iarbă.

MICUL PRINȚ: Da, desigur.

FLOAREA: N-ai cumva vre-un paravan pe-aici?

MICUL PRINȚ: La ce ți-ar folosi?

FLOAREA: Ca să mă apăr de bătaia vântului.

MICUL PRINȚ: E trist lucru, când o floare se ferește de suflarea vântului.

FLOAREA: Ce să-i faci? Sunt prea gingașă ca să pot suporta incomoditățile planetei tale. Să știi că n-ai fost prea inspirat, când te-ai stabilit aici. Acasă la mine...

MICUL PRINȚ: Bine. Dar nu erai decât o semință, când ai venit încoace. De unde știi, cum e la tine acasă? *(Incomodă de minciuna scăpată, floarea tușește de câteva ori, apoi schimbă tema).*

FLOAREA: Ce se aude cu paravanul?

MICUL PRINȚ: M-aș fi dus să-l caut, dar vorbeam cu tine.

FLOAREA: Ei vezi, iarăși ai uitat de mine. Iarăși ai uitat că sunt cea mai frumoasă și cea mai elegantă, că sunt regina planetei tale. Te rog să nu uiți de acest lucru.

MICUL PRINȚ: Bine, n-o să uit. Însă n-am să fiu cinstit cu dumnea-ta, dacă n-o să-ți mărturisesc că frumusețea și eleganța Măriei Tale, mă face să simt neîncredere în ele și să fiu foarte nefericit.

FLOAREA: N-ai decât. *(Se aude zborul unor păsări călătoare. Micuțul, cuprins de o tristețe amară, apucă stropitoarea și udă floarea pentru ultima oară).*

MICUL PRINȚ: Uite colea. Zbor păsările călătoare. Am hotărât să

mă avânt cu ele în zbor. Nu mă voi întoarce niciodată pe aceste locuri. Adio! *(Floarea nu-i răspunde).* Nu ai nimic să-mi spui?

FLOAREA: Am fost o proastă. Iartă-mă dacă poți. Caută să fii fericit.

MICUL PRINȚ: Nu mai are nici un rost să te ostenești acum.

FLOAREA: Ei bine, bine. E vina mea că am fost rece cu tine. Dar nici tu nu te-ai purtat mai înțelept cu mine. Nu trebuia să mă ascuți. Niciodată nu trebuie să ascuți de flori. Este suficient să le admiri și să le sorbi mireasma. Lasă stropitoarea ceea în pace. Nu mă mai uda atât!

MICUL PRINȚ: Bine, dar cum rămâne cu dejunul?

FLOAREA: Sunt floare doar. Chiar nu înțelegi lucrul acesta?

MICUL PRINȚ: Ba da.

FLOAREA: Atunci, ce mai aștepti? Te-ai hotărât să pleci. Pleacă odată. Pleacă! Nu mai trăgăna atât! E îngrozitor! *(Micuțul decide să plece. Îndepărtându-se încet, nicidecum nu-și poate lua ochii de la floare, care, la rândul ei, îl petrece cu o tristețe nemaipomenită la un drum, de unde nu se va întoarce niciodată. Floarea începe să plângă, iar micuțul, nefiind în stare să suporte acest lucru se întoarce și pleacă, lăsând-o în hohote de plâns. Aviatorul nu rezistă la plânsetele florii, de aceea iese din chipul ei, vrând să-l oprească pe micuț).*

AVIATORUL: Stai! Oprește-te! *(Micuțul se oprește).* Și tu! Ce-ai făcut tu? Răspunde! Răspunde! *(Amintirile despărțirii cu floarea îl fac pe micuț să-i apară lacrimile. Printre lacrimi îi răspunde aviatorului).*

MICUL PRINȚ: Am plecat. Pe atunci mă îndeletniceam și eu ca tine cu lucruri serioase. De aceea n-am fost în stare să pricep nici o iotă. Trebuia s-o judec după fapte, nu după vorbe. Trebuia să simt toată duioșia, pe care o ascundeau vicșugurile sale ciudate. Florile au atâtea ciudățenii, iar eu am părăsit-o. *(Micuțul continuă să plângă, iar aviatorul, apropiindu-se, îl roagă să povestească ce-a fost mai departe).*

AVIATORUL: Dar mai departe? Ce-a fost mai departe?

MICUL PRINȚ: Ce-a fost mai departe... Am pornit în căutarea fe-

ricirii pe alte planete, uitând cu desăvârșire că dacă oamenilor li-e greu pe suflet, dacă se chinuie și suferă, asta nu e o urmare a faptului că nu sunt iubiți, atunci, când au nevoie de dragoste, ci o urmare a faptului că ei însăși nu iubesc.

AVIATORUL: Așa este.

MICUL PRINȚ: De aceea nu trebuie nicidecum să uiți că și tu ești om. Iar omul poartă răspundere pentru totul ce-l înconjoară. Fie el chiar rege. Bunăoară ca acela de pe prima planetă, pe care am vizitat-o. Aceluia, la fel ca și ție, nu-i era de nimic, în afară de faptul că se simțea rege.

AVIATORUL: De unde-ai luat-o că mie nu-mi pasă de nimic?

MICUL PRINȚ: De unde? Din așa zisa „îndeletnicire cu treburi serioase”. Fiind preocupat de „treburile serioase”, tu ai uitat cu desăvârșire despre noțiunea de Om.

AVIATORUL: Nu-i adevărat! Nu-i adevărat! E m-am dedicat des-tul omului. Destule forțe am consumat ca să-i lămuresc care-i menirea sa în viață și care-i tărâmul pe care să-și reverse energia. Tot timpul am luptat cu cei ce voiau să proclame un obicei superior altui obicei, un popor superior altui popor, o rasă superioară altei rase, o idee superioară altei idei. Nu este numai vina mea că omul a fost dat uitării, iar așa zișii domnitori stăteau în capul mesei.

MICUL PRINȚ: Se prea poate. Însă tu uneori simțai ca ei. Te simțai rege. Ce, ai uitat? Adă-ți aminte! *(Micuțul aduce attributele unui rege și le aruncă în fața aviatorului).* Haide, amintește-ți! *(Aviatorul, fără nici o poftă, începe să îmbrace attributele regelui).* Îneșmântat în straie luxoase, tu o făceai pe stăpânul destul de simplu și totodată măreț. *(Aviatorul, îmbrăcat rege, se așează pe tron, iar micuțul pleacă, ca peste un timp să revină. De data aceasta, în fața regelui. Regele, văzându-l, se bucură mult).*

REGELE: Ah, iată și supusul. Vino mai aproape, ca să te văd mai bine.

MICUL PRINȚ: Măria Ta! Vin de la drum lung și sunt obosit. Aș putea să mă așez?

REGELE: Sunt atâția ani de când n-am mai poruncit nimănui. Îți poruncesc să i-ai loc.

MICUL PRINȚ: Maiestate, planeta Măriei Tale este atât de mică, încât aproape că nu rămâne loc unde să te așezi. Nu vă supărați de întrebare...

REGELE: Îți poruncesc să întrebi.

MICUL PRINȚ: Măria Ta, peste cine domnești?

REGELE: Peste tot.

MICUL PRINȚ: Peste tot?

REGELE: Da, peste tot ce mă înconjoară.

MICUL PRINȚ: Maiestate, dacă totul ce vă înconjoară vi se supune, a-și vrea să vă rog un lucru: mi-s dragi nespuse apusurile de soare. Faceți-mi plăcerea ca să văd un asfințit de soare. Porunciți soarelui să asfințească.

REGELE: Supusule, trebuie să știi, de la cine și ce să ceri. Eu, unul am dreptul să cer, fiindcă sunt rege, iar toți ceilalți sunt datori să mi se supună.

MICUL PRINȚ: Și atunci cum rămâne cu asfințitul meu de soare?

REGELE: Asfințitul de soare? Îl vei avea. Voi da poruncă soarelui, însă va trebui să mai aștepți, până când împrejurările vor fi prielnice.

MICUL PRINȚ: Și acest lucru când se va întâmpla?

REGELE: Va fi pe la...pe la...seara, pe la ora șapte și patruzeci de minute. O să te convingi atunci, cât de ascultător cu mine este soarele.

MICUL PRINȚ: Regret mult că nu pot admira un asfințit de soare. Și-apoi, la drept vorbind, m-am cam plictisit. Nu mai am ce căuta aici. Plec mai departe.

REGELE: Nu pleca. Nu pleca, te fac ministru.

MICUL PRINȚ: Ministru? Ce fel de ministru?

REGELE: Al justiției.

MICUL PRINȚ: Bine, dar pe cine am să judec aici? Pe planeta Măriei Tale doar nu-i nimeni.

REGELE: Nu se știe. Încă nu mi-am străbătut regatul întreg. Sunt destul de bătrân, loc pentru caleașcă n-am și ostenesc dacă umblu pe jos.

MICUL PRINȚ: Bine, eu am văzut-o. Nu-i nimeni pe planeta dumitale.

REGELE: Atunci, te vei judeca pe tine însuși. E cel mai dificil lucru. Deoarece a te judeca pe tine însuși, este mult mai greu, decât să-i judeci

pe alții. Dacă vei ști să-ți aplici o judecată dreaptă înseamnă că ești cu adevărat înțelept.

MICUL PRINȚ: Eu aș putea să mă judec pe mine însumi oriunde m-aș afla. Nu-i nevoie să trăiesc numaimdecât aici. Și-apoi, e timpul să plec.

REGELE: Nu! Nu ai dreptul! Eu sunt rege și tu ești obligat să mi te supui.

MICUL PRINȚ: Rege! Rege! Toți ne vrem regi, toți dorim să fim supremi, să ordonăm, să poruncim, ca să ne simțim stăpâni peste cineva. Uite dumneata, ca rege, ce-ai făcut dumneata prin poruncile dumitale pentru acele sute de milioane de oameni care nu-și găsesc rolul în viață, dar care ar dori să se renască, ce-ai făcut dumneata pentru ca omenia, care ne leagă unul de altul s-o căutăm împreună, acolo, unde ea ne unește pe toți? Asta doar este datoria dumitale de rege!

REGELE: Datoria mea este să domnesc, ci nu să-i ajut pe oameni ca să-și găsească rostul lor în viață.

MICUL PRINȚ: Datoria unui rege adevărat este de a fi mereu o santinelă, iar o santinelă este răspunzătoare de întregul său imperiu.

REGELE: Da! O santinelă. Numai că această santinelă trebuie să fie stăpână a acestui imperiu, care ține în mână sa libertatea omului. Altfel el, omul, devine neputincios. Ca să te convingi de acest lucru, eu te fac ambasadorul meu. Pleacă și vezi cum trăiește omul pe o altă planetă, unde nu domnește nimeni. Pleacă! Ce mai aștepți?

MICUL PRINȚ: Mă gândesc spre ce planetă s-o apuc.

REGELE: Spre planeta bețivanului. Acolo negreșit vei găsi ceia ce cauți!

MICUL PRINȚ: Rămâi cu bine.

REGELE: Mergi sănător. *(Și micuțul pornește la drum, meditănd de unul singur).*

MICUL PRINȚ: Doamne, Dumnezeule! Am fugit de o floare, care mă tiraniza cu vanitatea ei un pic suspicioasă, cu speranța că pe o altă planetă îmi voi găsi un prieten, dar de fapt am dat peste un rege absurd, care e mult mai complexat, decât floarea mea. Năstrușnice lucruri se mai întâmplă în viața aceasta. Mă duc spre

planeta bețivanului, poate acolo voi da de norocul pe care îl caut. *(Și coțeste spre planeta bețivanului. Regele, în timpul acesta se apropie de atribuțiile bețivanului. Crează spațiul unui bețiv. O grămadă de sticle goale, iar o altă duzină de sticle pline. Bea și mărâie o melodie. Zărindu-l, Micul Prinț rămâne mirat).*

MICUL PRINȚ: Bună ziua.

BEȚIVANUL: Bună.

MICUL PRINȚ: Ce faci aici?

BEȚIVANUL: Beau.

MICUL PRINȚ: Și de ce beai?

BEȚIVANUL: Ca să uit

MICUL PRINȚ: Ce să uiți?

BEȚIVANUL: Să uit de rușine.

MICUL PRINȚ: Și de ce ți-e rușine?

BEȚIVANUL: Că beau.

MICUL PRINȚ: Privesc la tine. Te asemeni cu o grămadă de lut, a cărui existență nu are nici un rost. Mă întreb: care-i pricina?

BEȚIVANUL: Care e pricina? Cineva crede că pentru a ne găsi și noi rostul în viață este suficient să ne lase la voia întâmplării uitând de faptul, că atunci, când în grădină ia naștere prin altoire un nou trandafir, toți grădinarii sunt emoționați și veghează trandafirul, îl corcolesc, îl ajută în fel și chip ca să crească. Eu, acum bețivan, am fost și eu cândva un trandafir cu fruntea netedă, cu buze dulci și bosumflate, cu ochii căprui și strălucitori, care redau o față de muzician. Iată un Mozart copil. Iată-l în această grămadă de lut, care pe tine te tulbură.

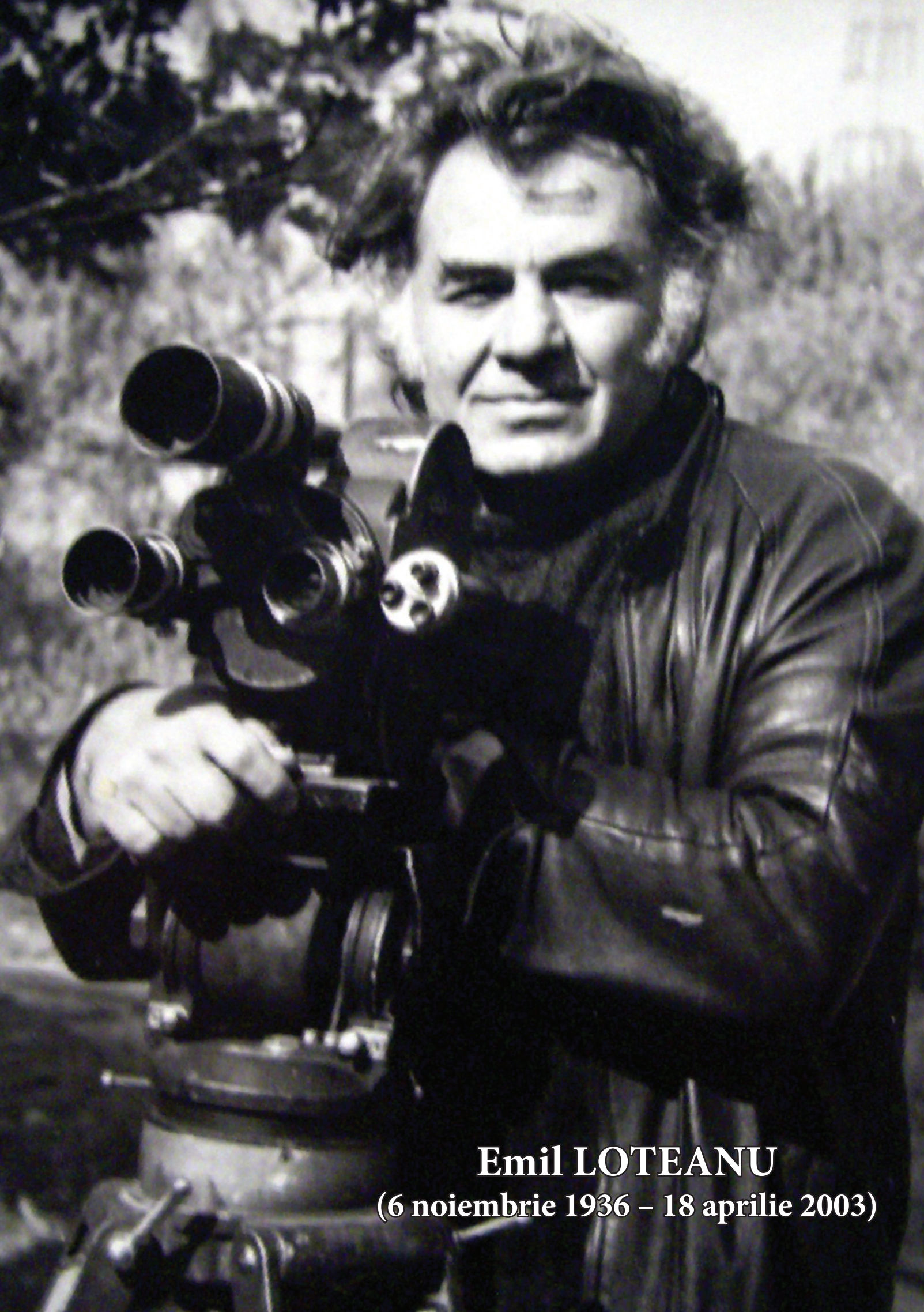
MICUL PRINȚ: Mă tulbură nu atât grămada de lut, ce-o am în față, cât gândul că în fiecare din aceste grămezi zace poate un Mozart asasinat. Și oare aceasta se întâmplă din cauza că o frumoasă promisiune a vieții nu este dominată de un individ care ține în mâinile sale libertatea omului?

BEȚIVANUL: Nu-i adevărat! Nu-i adevărat!

MICUL PRINȚ: Atunci care-i?

BEȚIVANUL: Foarte simpă! Ca eu, bețivanul, să pot deveni un Mozart, trebuiesc crescut. Susținut în clipele de grea cumpănă, iubit în așa fel, ca să simt dragostea și mângâierea adevărată, care înalță în mine omul.

va urma

Emil LOTEANU
(6 noiembrie 1936 – 18 aprilie 2003)